Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

Ера 26 декабрь 1957 шу
№ 50 (2165)
Мах 20 кеп.

ССКП ЦК Пленум чIоагIа тешаш я паччахьалкхени, боахамеи, культурни гIишлош хьалъеча шоай лоархIам лакхбарца советски профсоюзаша къахьегамхой коммунистически уйлаца хьалкхебе, ССКП XX-ча съезда исторически соцамаш толамца кхоачашдарна, коммунистически общество хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакха цар творчески низаш вIашагIтохарна дIахо а партена хьинаре гIо дерг хиларах.

СССР-а профессиональни союзий балхах

17-ча декабре 1957-ча шера тIаийца бола ССКП ЦК-а Пленума соцам

Вай мехка турпалерча болхлой классо къахьегама ахархошца цхьоагIо а йолаш, Коммунистически партес кулгал а деш, котало яхьаш йола социалистически революци а яь хьайир дунен тIа эггара хьалхара болхлойи ахархойи паччахьалкхе, берригача моастагIашка йоха ца яйташ лорайир из, хьайир социалистически общество. СССР-а болхлой классан дерригача сийлахьарча гIулакхашта, Советски Iаьдал эттача 40 шера социализмо яьхача сийлахь-иоккхача коталонашта боккха лоархIам болаш хиннай миллионаш болча дуккхача къахьегамкошта бокъонца уж кхетабеш йола школа, управленеи боахам лелабареи школа коммунизман школа хинна дIаэтта йола профессиональни союзаш.

Социализм хьалъеш дIа мел яхача хана къахьегамхошта юкъе массе оагIорахьара организаторски а кхетама а болх лелабеш, партес оттадаь боахаман а политически а декхараш кхоачашдарна уж кхотаболийташ а оарцагIа боахаш а хила а хиннай, хIанз йолаш а я советски профсоюзаш. Профсоюзаша гIодир партена а Советски паччахьалкхенна а болхлой классанна юкъера хьакхе а баь, лакха говзал йола Iалаьмате дукха боахаман кулгалхой хьаоттабе. Керда общественни строй когъяларна хоадам беш дола гIулакх шиха доалла къахьегама овсарал хадданза дегIаахиитара тIехьа, вай экономикан лард йола еза-йоккха индустри эггара хьалха а йоалаеш, социалистически промышленностан еррига отраслеш дIахо а дегIайоалаяра тIехьа, юрта боахам сихха дегIабоалабара тIехьа лоаттаеча яхьа юкъе дуккха нах чугIолга профсоюзаша чIоагIа дакъа лоацаш хилар. Къахьегамхой вахара торо а культуран гIулакхаш а тоадарна, лакхадаккхарна профсоюзаша даьраш дукха да. Шоаш беш мел бола болх В. И. Ленина оаьча укх хьехам тIара бу профессиональни организацеша: «Паччахьалкхен Iаьдал хьалаьца чул тIехьагIа пролетариатанна хьашт дола керттера а эггара лоархIам болашагI а дар продукташ дукхагIа хулийтилга, обществан хIама хьаеш дола низаш Iалаьмате чIоагIа совдоахилга да». (Сочиненеш, том 33, оагIув 163).

ССКП XX-ча съезда исторически соцамашта тIагIолла, Коммунистически партеси Советски прательствоси доккхий гIулакхаш чакхдаьхад промышленностанеи гIишлонаш хьалъярнеи доал делга кхы дIахо а тоадарна. Экономически административни районаш яро а царна чу совнархозаш яххаро а лакхадаьккхад дуккхача наьха творчески инициативеи хьинари. Боахаман гIулакха моггигашкарча органии лоархIам а оеххтоккхам а аиденнад. ГIулакха новкъарло еш хинна ведомственни духьаленаш дIаяьхаи, мехка хIама хьаеш дола низаш кхы а сихагIа дегIадоаладе иш хулийташ йола керда торонаш кораяьй.

Промышленностанеи гIишлонаш хьалъярнеи деш дола доал эргадаьккха тоадаро хIанзалехь а ший хьалхара беркаташ хьа а деннад, вай Даьхен цIаккха а кхоачалургдоацаш долча Iаламан рузкъаех дикагIа, дизагIа, хIанзолца индаьчул дукхагIа пайдаш эца, социалистически экономикан дерриге доакъош кхы а сихагIа дегIадоаладе торо а хулийт. Цунца хьахинад СССР-а керттера экономически декхар — хIара сага кхоачаш продукцеш хьаяра доккхагIа долча капиталистически мехкашта а, США-на а тIехьа кхувлга а хьалха довлга а — исторически лоацигача ханна кхоачашдарна эша кхы а дикагIа дола гIулакхаш. Социалистически строй толамагIа хиларах вай мехка могаргда — цо из де а деза — хьатIадоагIача 15 шера индустрен хоадам беш дола доакъош шозза — кхозза дегIадоаладе, укх гаргарча шерашка юрта боахам дIахо а чIоаггIа айбелгеи къахьегамхой вахара торо дикка лакхайоаккхилгеи Iалашде.

Иштарча гIулакхашца советски профсоюзий лоархIам кхы а дукхагIа совбоал, ший мугIарашка 49 миллионал совгIа болхлойи гIулакхера нахи вIашагIа а тохаш, эггара дукхагIа нах чубоагIаш йола СССР-а болхлой классан организаци шоаш хиларах тарра.

ССКП ЦК-а Пленумо белгалдоакх, советски профсоюзаша тIеххьарча хана шоай болх тоабаь хилар. Цар хьинарийца дакъа лоацаш бийбаб производстван новатораш, хьа а хинна яьржай социалистически яхьан керда формаш, хьаоттадаь а, дика ка а йоалаш къоастадеш а да къахьегамахи алапехи дола дуккха а лоархIамера дешаш, наха чуIе цIенош хьалдарна парте оттаяь программа кхоачашъярна профсоюзий лоархIам лакхбеннаб. ХIаьта а профсоюзни организацейи цар кулгалдеш йолча органийи балхаца хIанз а долаш да цIенхоштта дола кхоачамбоацараш.

ССКП ЦК-а Пленумо динза даргдоацаш лоархI советски профсоюзий берригa болх дикка тоабелга, вай мехка коммунизм хьалъярна дерригача адамаша лоаттабеча къовсама юкъе профсоюзий лоархIам кхы а дукхагIа лакхабоаккхилга.

Профессилнальни союзашта тIадожаш да, производстванна доалде къахьегамхой тIаозара даькъе шоаш беш бола болх чIоагIбелга, вай мехка коммунизм хьалъярна тIадерзадаь дола дуккхача къахьегамхой творчески инициативеи хьинари кхы а лакхагIа айделга, Коммунистически партена гонахьа къахьегамхой кхы а айхагIа кхотаболийтилга. Профсоюзий керттера декхар да мехка боахаман массайола отрасль дIахо а низ болаш дегIайоалаярна Советски паччахьалкхен экономически а тIемах лораяларна эша а низаш дIахо а чIоагIдарна, мехка боахаман планаш кхоачаш а тIеххкхоачаш а ярна, технически гIулакхашта хьалха довларна, къахьегама овсарал хадданза дегIайоалаярна, мехка боахаман массадолча даькъе хIаман кхом беши гIетти хIама ца доадеши хиларна, промышленностани юртбоахамани производство сихха совъякка а къахьегамхой вахарна мел эшар долаши культуран гIулакхаш тоаденнеи хулийтилга кхы дIахо лакхадаккха а еррига Iалашонехи торонехи мамогга дуккхагIа пайда эцарна лоаттабеча къовсама дуккха нах оарцагIбоахилга.

I

Боахаман гIулакхашта профсоюзий лоархIам лакхбарах

Дерригача халкъан доалахь йолча фабрикашта, заводашта, шахташта, совхозашта, МТС-ашта, кхыча предприятешта социалистически паччахьалкхен чу къахьегамхоша доал ду эггара хьалха къахьегамхой депутатий Советашка гIолла. Цунца производствонна деча доала юкъе болхлой озара гIулакха Iалаьмате боккха лоархIам болаш я профессиональни союзаш. Царга гIолла чакхбоах болхлой классо единоначален принципах производстванна доал деш долча боахаман кулгалхоша беча балха ший тIахьожам.

Производстванна доал дара гIулакха къахьегамхой чуозарна эггара лоархIамерчарех цхьа форма а, коммунизм хьалъярна толашагIа бола никъ а оа социалистически яхь. Социалистически яхь йоаржаяра гIулакха профсоюзаша баь боккха болх белгал а боаккхаш, ССКП ЦК-а Пленумо цунца цхьана хьалхадоакх цу яхьанна деча кулгалца хIанз а дукха формализм хилар, тIаийца декхараш организаторски, дуккхача нахаца беча кхетама-политически балхаца, эшшаш долча организационно-технически гIулакхашца дIачIоагI ца деш моггигаш нийслуш хилар.

Мехка боахама дерриге доакъош дIахо а низ болаш дегIадоаладарна эшаш да яхьанна деш долча кулгалцара кхоачамбоацараш хоадам боллаш дIадоахилга, из социалистически яхь кердача лакхагIарча лагIа тIа йоаккхилга, берригa болхлой а инженерно-технически болхбераш а яхьа юкъе озарна, балха боарамаш берригача болхлоша кхоачаш а тIеххкхоачаш а дарна, производстве хьалха латтарий опыт дIа-хьа телга шерра доаржадарна теркам тIабохийтилга. Яхь вIашагIйоллаш беча берригача балха ларде лаца еза ленински принципаш: яхьах хьахиннар массанена довзаши вIаши нийсде йиш йолаши хилийтар, цк*а даьр юхаде тардалари, новкъостий санна вIаши гIодеш хилари. ЧIоагIа лоархIам болаш да, экономически административни райхIам болаш да, экономически административни районашта чухь предприятештеи гIишлонаштеи юкъе а, цу районашта юкъе а яхь вIашагIйоллар. Цунца цхьана мегаргдолаш лархIа деза тайп-тайпарча экономически районашкарча цхьатарра йолча предприятешта юкъе а, хIаьта иштта керттера профессеш йолаш болча болхлошта юкъе а яхь лоаттаелга.

Производстванна деча доала къахьегамхой чуозара гIулакха боккха лоархIам болаш а, единоначальни лохехьара беча тIахьожамеи принципаш вIаши тарйолийташ йола производственни совещанеш. Цхьабакъда, уж совещанеш чакхъяхара балхаца цIенхоштта дола кхоачамбоацараш да. Дуккхача предприятешка производственни совещаней лоархIам лохбаьб, эшшаш йола кийчо а ца еш, сихбеле вIашагIъет уж, дукхагIа долча даькъа уж чакхйоах бригадашка, участкашка. Заводий а, цехай а юкъара совещанеш кIезига ю, ерригача цеха а предприяте а балха гIулакхаш къоастадарна дакъа лаца болхлошта а гIулакхерча наха а кIезигагIа торо хул из бахьан долаш. Цхьацца болча боахаман кулгалхоша дакъа лацац производственни совещанешка, кхоачаш йиц цар решенеш, из бахьан долаш цу совещанешцара болхолой безам дIабоал.

ССКП ЦК-а Пленумо хилча бакъахьа долаш лерхI, предприятешкареи гIишлонашкареи производственни совещанеш даиман болхбеш хулга, дуккхача болхлоша а, инженерно-технически болхбечар а гIулакхерча наха а шерра дакъа лоацаши администрацен а, партийнии комсомольскии организацей а Iилман-технически обществай а викалаш шоашта юкъе боагIаши хулга.

Профсоюзни организацеш декхарийла я производственни совещанешта деш дола кулгал тоаде, цар лоархIам а сий а лакхде, цар решенеш чакхъювлга айде. Производственни совещаней болх тIаберзабе беза паччахьалкхен планаш кхоачаш а тIеххкхоачаш а ярна, производстван чурча торонех ма-могга дукхагIа пайда эцарна, болхлой къахьегам овсарах хилийтарна эша гIулакхаш хьадарна, предприятешта а гIишлонашта а доал дира наькъаш тоадарна. Совещанешка ювца бакъахьа я производственни планаш, хIамаш хьаелга а къахьегам а вIашболлара, продукцеш дикагIа хилийтара а, продукцеши гIишлонаши хьаярга дIабода мах чухьнахьа баккхара а, технически боарамаш увттадара, капитальни гIишлонаш хьалъяра, завода чура управлени тоаяра дешаш а иштта кхыдараш а.

Производстван, къахьегама, къахьегамхой бахара а культуран а тIулакхаш тоадарна де дезарий лоархIамегIара дешаш белгалдоал предприятий коллективашеи администрацеи вIаши тIалоацача декхараштa къоастам беча коллективни договораш тIа. Профсоюзни организацеш а боахаман кулгалхой а декхарийла ба уж договораш увттаелга тоаде, администрацес а хIаьта иштта болхой коллективо а шо-шоаш тIалаьца декхараш дувцилга йоацаш кхоачаш делга Iалашде, хан-ханахьа, дуккха актив юкъе а озаш, уж декхараш кхоачашдарна тохкамаш де, баьча тохкамах гучадаьннар болхлошка а гIулакхерча нахага а дIахайта.

Болхлойи инженерно-техничаски гIулакх ду нахи рационализаторийи изобретателийи могIарашта юкъе чуозара даькъе профсоюзаша беш бола болх чIоагIбинза баргбац, цу наьха творчески инициатива тIаерзае еза мехка боахамера торонаш гучаяхара, производстван техника, технологи, организаци тоаяра. Рационализаторски предложенешкеи изобретенешкен ший ханнахьа хьажара а уж балха юкъе озара а чIоагIа тIахьожам оттабелга Iалашдолда, из гIулакх тIа ца эцаши бюрократизм лелаеши хиларца тIатIертта къовсам лоаттаболба. Iилман-технически обществашта деш дола кулгал тоадолда, дикагIа йола опыт, Iилманнеи техниканнеи пучаяьнна кердагIа йола говзалаш Iомаяра а дIайоаржаялара а, Iилман а производстван а болхлошта юкъе творчестван доттагIал дегIадоаладара а цу обществай лоархIам лакхабоаккхалба.

ВЦСПС а, профсоюзий ЦК-а а, профсоюзий республикански советаш а дуккха а дикагIа дакъа лаца декхарийла я советски а боахаман а органашка производстван, къахьегама, вахара гIулакхий дешаш дувцача хана. Балха планий проекташта предложенеш кийчъеча хана а, къахьегамеи вахареи гIулакхашка хьожача хана а планови органаш декхарийла я профсоюзни комитеташта хетараш теркал де а лархIа а. Совнархозаш а, хIаьта иштта областийи краяйи исполкомаш а декхарийла я предприятей шера планий проекташка профсоюзий йоаггIаш йолча комитетий советийи викалаш юкъе а болаш хьажа, болхлой, гIулакхерча наьха юкъарча собранешка, конференцешка, е производственни совещанешка хьажачул тIехьагIа.

Къахьегамей алапейи гIулакха йолча СССР-а Министрий Совета Паччахьалкхен Комитета болх болхлойи гIулакхерча нахаи чIоагIа хьашт долча гIулакхашца бувзабенна хиларах дукхагIа лоархIам бола решенеш Комитетои ВЦСПС Президиумои цхьан е еза.

II

Болхлойи гIулакхерча наьхеи къахьегамеи вахареи хьал тоадар профсоюзий лоархIамера декхар да

Профессиональни союзаша хьинаре новкъостал а деш тIеххьарча хана партеси правительствоси халкъа вахара хьал дIахо а айдарна лоархIам болаш а дуккха а гIулакхаш даьд: кIезига алапи доагIача болхлоштеи гIулакхерча нахаи алапи лакхдаьд, праздника хьалхарчеи мукъа долча деношта хьалхарчеи деношка балха ди лоацдаьд, чакхдоаккхаш латт дийнахьа ворхI сахьата, хIаьта лаьттан кIал болх беча ялх сахьатаи болх барга довлалга, пенсеши пособеши лакхдаьд, отта а даьд толамца чакхдоаккхаш а латт гарггарча 10—12 шера чубаха цIенош тоъам хилал хьалдара декхар. Капиталистически мехка доацаш а е цIаккха хила йиш йоацаш а дола къахьегара хьал советски сага Iалаш а деш социалистически паччахьалкхено хIара шера къахьегам лорабеи кхерам хургбоаца техника лелаеи Iалаьмате дукха средстваш хьахец. Алхха тIеххьарча пхе шера болх беш йолча предприятешка цу гIулакха лаьрхIа паччахьалкхено дIадахийтад цхьайтта миллиард сомал дукхагIа ахча.

Цунца цхьана цхьаболча боахама кулгалхоша кIезига йоакхо ю болхлой къахьегара хьал тоадарна, цу гIулакха долаш долча средстваех бизза пайда эцац, къахьегамах дола законаш телхадеш моттигаш хулийт. Цхьайолча предприятешка лелабе беза къовсам лелабац къахьегам лорабара законаш кхоачашдарна, технологически оборудованен герметизаци кхоачам болаш яц, вентиляционни боахам вIаштIехьа баьккха бац, наггахьа хинна Iац кхерамах лоравара техниках де дезар дизза ца деш санитарно-бытовой устройствай хиланза яргйоаца копмлекс боацаш предприятеши цехаши болх бе йолайолийташ. ЦIенхоштта кхоачамбоацараш да болхлой спецбарзкъашца, спецкогагIирсаца, лоравалара средствашца Iалашбара юкъе,

Данза даргдац къахьегам лорабараи кхерамах лоравара техника лелаяраи, къахьегамах дола законашта тIера ца боалаш бокъонца уж леладерг долаши предприятейи гIишлош ечеи кулгашдеш болчар бехктоккхам айбелга. Къахьегама хьал дIахо а аттагIа а унахцIена а хилийтар, болхлошта травматизм хилара, уж цамогаш хилара бахьанаш дIадахар паччахьалкхен декхар лархIа деза. Қолдоговарах шоай декхараш кхоачаш ца деш, къахьегамах дола законаш цкъа санна дуккхазза а телхадеш бола боахама кулгалхой бехктокхаме увза беза. Профессиональни союзаша лечебни учрежденей балха тIахьожалга чIоагIде деза.

ССКП ЦК Пленумо лоархI, 1959—1965 шерашка халкъа боахам дегIабара плана тIа горнорудниии, металлургическии, химическии предприятешка, машинаш хьаеча промышленноста яIайхача цехашка, кхыча производствашка, Iилманнеи техниканнеи карагIдаьннарий лоархIам а беш, къахьегама кхераме доаца хьал оттадарна кхы тIа а де дезараш юкъе дахьа дезилга.

Профсоюзаш декхарийла я къахьегамахи, къахьегам лорабара общественни контролахи, шоашта еннача паччахьалкхен тIахьажара бокъонех бизза пайда эца, халеи, дукха къахьега дезаши долча балхашта механизаци елга, дикагIа йола технологи юкъе хьолга, болх беш мел волчоа хила дезаш дола санитарни гIулакхаш делга Iалашдар боахама органашкара тIагIерта дIадеха. Уж гIулакхаш дIадехаш профсоюзашта де деза гIо дергда партийни организацеша.

Профсоюзни организацеша дакъа лоацаш тIеххьарча хана дуккха а балхаш даьд гIишлош хьалъеча, Донбасса шахташка, Iаьржача металлургe, хIаьта иштта совхозашка кулгалдеча болхлой, специалистий къахьегаман алапен гIулакхаш нийсдеш. ХIаьта а къахьегама, балха алапен боарамаш увттадара дола кхоачамбоацараш дIадоахалга хIанз а мела лел. Цхьайолча предприятешкеи гIишлош хьалъечеи къахьегама производительность дегIаяр къахьегама алапи лакхдаларал хьалха дала, цунна никъ билла безача, къахьегама алапи дегIадар хьалха дувл къахьегама производительность дегIаяра.

Профсоюзийи боахама органийи декхар да болхлой, кулгал деши, инженерно-технически болхлойи, гIулакхерча наьхеи къахьегама алапен система массазза а тоае, продукци лакхъяра, къахьегама овсарле лакхъяра цехийи предприятейи болх рентабельни хилара, продукцех дIабода мах планах оттабаьчул кIезигагIа баккхара, керда техника юкъе йоалаяра гIо дергдолаш вахара пайда эцаргболаш низ бола гIулакх балха алапи а премиальни система а хилийтар. ХIара болхлочоа ший балха боарам, расценкаш, тарифни ставкаш, ший алапи мишта лоархI цунна бокъонца ховргдолаш дола гIулакх Iалашде деза.

ЯлхлагIча пятилетке лоацдаьча балха денга дарг хиларца профессиональни союзий декхар да цунга далар балха овсарле дIахо а лакхлург йолаш, производстван дукхал кIезиглургйоацаши болхлойи гIулакхерча наьхеи алапи кIезиглургдоацаши дола балхаш деча, уж дувцача дакъа лаца.

Шоай организаторски балхаца профсоюзаш декхарийла я партеси правительствоси нах чубаха цIеноши культурни-вахара гIишлоши хьалъяра оттаяь Iалаьмате йоккха программа толамца кхоачашъяра гIо де, городаштеи, гIишлошъераштеи, предприятештеи юкъера яхь шерра йоаржае, народни стройка яхача метода опыт чIоoагIагIа дIайовзийта, шоаш цIенош дераштa новкъостал де, балха дикали гIишлошъяра балхах бода мах кIезигбари тоаделга Iалашде. Предприятешка учрежденешкеи нах чубаха цIенош дIанийсделга администрацеси профсоюзни комитетои цхьана соцам барца хила деза. Моттигерча Советаша хьалъеш йола гIишлош екъаш а иштта дакъа лоацаш хила еза профсоюзаш.

Торговлени хIама дуачеи предприятешта шоай влияни чIоагIъе еза профсоюзни организацеша, массазза а царна шоай контроль лелае еза, советскии боахамеи органаша столовеш буфеташ, тикаш шеръяра гIулакхаш дувцаш дакъа лаца деза, уж нийсагIа дIаекъар, къахьегамхошта гIулакх дара культура лакхъелга, дуача хIаман дикали цунах бода мах кIезигбари Iалашде деза. Боахама организацей, предприятей, учрежденей кулгалхой декхарийла ба общественни контрола предложенешка ший ханнахьа хьажа а царех де деза гIулакхаш де а.

Профсоюзаш дIахо а декхарийла я социальни страхованеи гIулакх тоаде, цу гIулакха паччахьалкхено хьахецаш дола дуккха ахча къахьегамхошта эшар дукхагIа дизза Iалашдара дIа а дохийташ, санаторешкеи салаIараи йола путевкаш нийса дIаекъалга Iалашде, лечебни, профилактически, берий учрежденеш хьалъяра планаш кхоачашъяра контроль чIоагIъе.

ССКП ЦК-с данза даргдоацаш лерхI, социальни обеспечени органий балха профсоюзаша шоай контроль чIоагIъелга, болхлоштеи гIулакхерча нахаи къабаларах е инвалид хиларах пенсеш хьожадеш дакъалоацалга, царна культурни-вахара гIулакхаш дара хIара денна йоакхо елга, царца массайолча хана бувзам хилар.

III

Наха юкъера кхетамеи культурнии профсоюзий болх тоабарах

Коммунизман школа хилара шоай декхар кхоачашдеш советски профсоюзаша хьинаре гIо ду болхлой классани интеллигенцени социалистически кхетам лакхбара. Профсоюзаша дакъа лоацаш предприятешкеи, совхозашкеи, МТС-ашкеи культурни-хьехама дуккха а учрежденеш хьаяьй, юкъара дешара а производственни-технически говзал лакхъяра а къахьегамхошта доккха новкъостал ду. Художественни самодеятельность, физкультуреи спорти дегIаяра, болхлойи гIулакхерча наьхеи бераш хьалкхедара, цар салаIар Iалашдара профсоюзаша йоакхо дукхагIа, тайп-тайпара ю.

ХIаьта а кхетама балха идейни лакхали из шербари къахьегамхоша дIадехача тайпара дегIаахарна хIанз а тIехьадиса да. Культурни-массови болх коммунизм хьалъяра практически декхарашца ца бувзаши хIаьта боолхлойи гIулакхерча наьхеи лоархIамегIа дола дакъа чу ца лоацаши каст-каста лелабу. Профсоюзни организацеша болхлой кхоачамболлаш дIакхетабац социализм йолча хана цар вахара хьал лакхлулга производственни толамаш дахарга, хIара болхлочун къахьегама овсарле лакхъяларга хьажжа мара хург ца хиларах. Профсоюзни организацеш декхарийла я къахьегама дисциплина дIахо а чIоагIъяра йоакхо е, дисциплина телхаерашца къовсам лелабеш общественни уйлах дукхагIа пайда эца.

Болхлой клубаша, культуран цIеношеи дворецашеи гIулакхаш ду миллионаш къахьегамхошта. Цунца цхьана царех дукхагIа дарашка производственно-технически, естественно-Iилмани пропаганда, хьалха латта опыт дIайовзийтар безам тIа ца бохийташ леладу, яхийта еза уйла тIаяхийтац художественни самодеятельноста чулоацам идейни лакха хилара, кIезига йоакхо ю болхлой, гIулакхерча наьха, цар дезалла культурни салаIар вIашагIдоллара.

(ДIахододар 2-ча оагIон тIа да).

СССР-а профессиональни союзий балхах

17-ча декабре 1957-ча шера тIаийца бола ССКП ЦК-а Пленума соцам

(ДIахододар.)

ССКП ЦК Пленумо данза даргдоацаш лерхI къахьегамхошта юкъера хьалкхебара а культурни кхетама а профсоюзний болх тоабелга, тIехьайисача уйлаштеи гIулакхаштеи духьалара къовсам чIоагIбелга, унахцIена вахара пропаганда шеръелга. Профсоюзаш декхарийла я нах советски патриотизман, социалистически интернационализман, халкъий доттагIлен уйлаш чуйоссаеш хьалкхебе, мехка дай уж хилара уйла дегIайоалае, производственни планаш кхоачашъяра, технически прогресс бахьан, обществон производительни низаш дIахо дегIадоаладара, мехка вахара эшар шортта хилийтар бахьан Даьхен хьалхашкара бехктокхам лакхбе. Из дарна данза даргдац партени правительствони чура а арахьара а политика шерра дIайовзийталга, политически Iилмани дешара пропаганда лелаелга, цу гIулакха долаш мел долча хIамах, клубашка, библиотекашка, кино, радио, телегойтара художественни самодеятельноста дулург долчох пайда эца беза. Профсоюзни организацей лоархIамера декхар да производственно-технически пропаганда шерра йоаржаелга а берригача бохлошта цар культурно-технически говзал лакъяра новкъостал делга а.

Къахьегамхой физически хьалкхебара болх тоабара, предприятешка, совхозашка, МТС-ашка, учрежденешка, дешара заведенешка наха юкъе физкультурни а спортивни а болх вIашагIболлар тоаданза дарг ца хилара тIаяхийта профсоюзий уйла.

Профсоюзийи комсомолеи декхарех цхьа декхар да къонача наха юкъера болх чIоагIбар. Цар дукхагIа уйла тIаахийта еза къонача наьха къахьегара, салаIара, бахара гIулакхашта, хIаьта иштта царна юкъе культурно-массови болх вIашагIболлара. Беррига къона болхлой хьалкхебе беза къахьегамца, мехка юкъарча боахамца коммунистически уйла хургйолаш, ший предприяти езара уйла чуйоссаеш, СССР-а турпалерча болхлой классан сийлен традицеш тIа, хержа професси Iомаяраи культурни кхетам шербараи гIо де деза, заочни сайрийна дешачеи заведенешка деша багIараштa уж хьаллоацаш новкъостал де деза. Къона нах хьалкхебеш шерра юкъе оза беза, кагийча нахаи мехкараштеи шоай производственни опыт дIайовзийтарал совгIа вахара опыт а дIайовзийтаргйола, харцахьара гIулакхаш цар леладергдоацаш уж лорабергбола, кадрови болхлой.

IV

Профсоюзий организационни болх лакхбарах

Промышленностанаи гIишлошъяраи доал делга хувцарца а дуккхача министерстваштеи ведомстваштеи юкъера дIа-са декъаденна предприятешта кулгалделга дIадаккхарца а дувзаденна профсоюзаша дуккха а гIулакхаш даьд шоай организаторски болх тоабарна. Моттигерча профорганизацешта оперативни кулгалдара центр областашка, краяшка, республикашка дIаеннай, лоархIам боллаш шеръяьй профсоюзий советий бокъонаш а декхараш а, цхьайола профсоюзаш вIашагIтехай, дIаяьхай совгI йола аппаратан цхьайола звенош.

Цунца ССКП ЦК Пленумо белгалдоакх, дукхача профсоюзни органаша хIанз а шоай болх эргабоаккхаш тоабелга шорта леладелга, производстван конкретни гIулакхашта гаьна латт, бокъонца бола организаторски болх кIезига лелабу. ВЦСПС-о ший соцамаш кхоачашдарна контроль мела лелаю, профсоюзни балха опыт вIашагIтохара а дIайоржаяра а уйла кIезига тIаухийт.

Профсоюзни организацешка моттигаш я демократии профсоюзни вахара боарамаши телхадеш: профсоюзий комитетийи советийи пленумаш ханханнахьа хьагулъяц, цар коллективни кулгалдара лоархIам каст-каста лохабоах. Кхоачамбоацараш да профсоюзни кадраш лахара а хьалхеяра а юкъе. Профсоюзий дуккхача комитеташеи советашеи е езаш йола йоакхо яц производстве а общественни вахара а юкъе дикалца хьабовзийта, болхлой тешам бенна бола къона, хьинар дола болхлой профсоюзни балха лакхбара.

ССКП ЦК Пленумо союзни республикай компартей ЦК-аш, ССКП крайкомаш, обкомаш, ВЦСПС партийни группа декхарийла ю профсоюзий организаторски болх лакхбе, профсоюзий советаш болх кердача тайпара вIашагIболлара практически новкъостал де.

Профессиональни союзашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIех бола лоархIам цар первични организацей ба. ВЦСПС, профсоюзий республикански, краяшкара, областий советашеи комитеташеи лоархIам боллаш тоаде деза царна кулгалделга, хIара денна новкъостал де деза, шоашта гарггара а кхоаччара а йола къахьегамхой хьашташ нийса дIадувца а, уж бахьан къовсам лоаттабе а, цар вахара массайолча оагIонна йоакхо е могаргдолаш йола организацеш хиларца дуккхача наха уж гургйоаш дола гIулакх Iалашде.

ССКП ЦК Пленума бакъахьа хетт, предприятей промфинпланаш увттаеш, къахьегама боарамаши алапии дувцаш дола дешаш къестадеш цар дакъа лоацаргдолаш, къахьегама законаш леладараи коллективни договораш кхоачашдараи контроль лелаергйолаш, хьалхле лелаеча боахама гIулакхашка хьожаеча кандидатурех шоашта хетар ала йиш йолаш, фабзавместком раьза йоацаш болхлойи гIулакхера нахи балхара дIабоахаргбоацаш профсоюзий фабрично-заводской комитетий бокъонаш шеръелга.

Профсоюзни организацей болх профсоюзни вахара боарамаш чIоагIа леладара, самодеятельности инициативеи дегIаяра, критикеи самокритикеи шеръяра, коллективни кулгалдар Iалашдара, профсоюзни органий отчетност а хоржамаш а хилара ларда тIа банза баргбац. ВЦСПС-о, профсоюзий центральни, областий комитеташа, советаша шоай балхах йола докладаш профсоюзий члений собранешкеи конференцешкеи шерра ювца увтае еза. Профсоюзий юкъарча собраней лоархIам лакхбе беза, производстван, къахьегамхошта вахара а культурни а гIулакхаш дара лоархIамера дешаш цига дувцалга Iалашде деза. Профсоюзнии боахамеи органий кулгалхой декхарийла ба собранешка хьинаре дакъа лаца, критикеи самокритикеи йоаржаяра гIо де, болхлошеи гIулакхерча нахеи яхачунга уйла тIайохийташ ладувгIа, собранешка йийца предложенеш кхоачашъярах отчет тела.

Профсоюзни органаш декхарийла я шоай хIара денна беча берригача балха юкъе бокъонца гIулакх леладара, тIадиллача гIулакха бизза бехктокхам хетара уйла кхахьа. ДIахо а банза баргбац профсоюза аппарат тоаяра а, кIезигагIа мах бодаш а, профсоюзий членашта гаргагIа а из хилийтара а болх. Профсоюзий кулгалду болхлой декхарийла ба шоай дукхагIа йола ха предприятешка, гIишлошъеча, болхлоштеи гIулакхерча нахаи юкъе яккха, производстве вIашагIйоллара, болхлой къахьегара хьали вахари тоадарна мамогга инициатива лелае.

Профсоюзий болх тоабарна данза даргдац кадраш лакхерча гIулакхе яхийтари кхетамца хьалкхеяри овлан тIара тоадар. Эггара хьалха опытни, инициативни болхлошца чIоагIъе еза профсоюзий советаши фабрично-заводской комитеташи, болхлошта, кхалнаха, къонача наха юкъера керда низаш кулгалдеча балха хьакхаштагIа ахийта беза. Профсоюзни болхлоша хадданза лакхъе еза шоай марксисто-ленински кийчои балха говзали.

V

Советски профсоюзий дунен халкъашта юкъера бувзам дIахо шербар

СССР профсоюзаша лоархIамера болх бу доазол дехьарча мехкий профсоюзашца бувзам шербарна, болхлой класса машари, демократи, социализми бахьан йола цхьоагIои вежарий барти чIоагIбарна.

Коммунистически болхлойи партей викалий Совещанешка тIаийцача Декларацеси машара Манифестои дунен халкъашта юкъера болхлойи профсоюзнии болам дIахо а дегIабараи кхотабараи керда наькъаш хьадел.

ССКП ЦК Пленумо лерхI, кердача тIема кхерама духьала, ядерни герза тохкам бар сацийтара а из дизза дIадаккхара а, болхлой классан вахара а къахьегара а хьал тоадара халкъий демократически мукъаленаш яхара къовсам лоаттабеш дунен халкъашта юкъера болхлойи профсоюзнии болам бекъбалар ца хилийтеи цхьа барт хилиттеи керттера низаш а хьежадеш советски профсоюзаша чIоагIбе беза шоай дунен халкъашта юкъера болх.

Советски профсоюзий декхар — дунен тIара профсоюзни болама прогрессивни низаш гонахьа хьахулаш йола лоархIамера центр из хиларца Дерригача дунен профсоюзий федераци чIоагIъярна, ВФП-и дунен халкъашта юкъара отраслей профсоюзий объединенейи влияни шеръяраи авторитет лакъярнеи хьинаре гIо делга да. Цунца машари къахьегамхой бахара хьашташи бахьан къовсам лоаттабеш ВЦСПС-ои СССР-а отраслий профсоюзашеи, царца цхьана реформистскии, котолитическии иштта кхыча дунен халкъашта юкъерча объединенешцеи дIакхийттача национальни профцентращца а шербеш къаьсттача мехкий профсоюзашцеи къахьегамхошцеи доттагIлен бувзами цхьана къахьегалге шерде деза. Дунен халкъашта юкъерча моллагIча объединенех уж яле а колониальнии карадахаи долча мехкий профсоюзашца контакташи цхьана къахьегалгеи шерде деза.

Советскии профсоюзий уйла тIаяхийтта, Китайи социалистически кхыча мехкийи профсоюзашца вежарий бувзами цхьана къахьегалгеи, цар балха опыти паччахьалкхен, боахама культурни гIишлошъяра цар дакъалацари вIаши довзийташ хилар дIахо а чIоагIданза дарг ца хилара.

Советски профсоюзаш декхарийла я доазол дехьарча мехкашкарча къахьегамхошта юкъе СССР болхлой класса сийлахь-доккха толамаш хьинар долаши тешабеши дIадовзийта, социализм толаш хилар пропагандировать де деза. ЛоархIамегIа дола декхар лархIа деза «халкъа капитализм» къахьегамои капиталои цхьана къахьегара» яха цIераш йола харц теори реакционни профсоюзни лидераша профсоюзаш вIашагIкъоастае леладеш дола гIулакхаш ца соццаш гучадоахалга, къахьегамхой классови къовсам лоаттабараи пролетарски интернационализмани уйлашца хьалкхебе дунен халкъашта юкъерча профессиональни болама мамогга гIо делга. Данза даргдац ВЦСПС-о дунен халкъашта юкъера профсоюзни болам кIоаргга Iомабелгеи доазол дехьарча мехкий болхлой классан вахар а къовсам а СССР-а къахьегамхошта дIабовзийталгеи вIашагIдолалга.

VI

Парте профсоюзашта ду кулгал тоадарах

Советски профсоюзий низ социалистически обществон вахара лард йолча Коммунистически партен ленински политикаца кулгалдеш хиларца ба. Профессиональни союзаша шоашта хьалхашка латта декхараш партес кулгадеш а, цо новкъостал деш а, хьаллоацаш а хилча мара толамца кхоачашдергдац.

ХIанз моттигерча профсоюзни органий бокъонаш лоархIам болаш шеръяьча хана профессиональни союзий балхах бола партийни организацей бехктокхам кхы а лакхлу. Партийни комитеташ декхарийла я, профсоюзашта дукхагIа уйла тIаахийта, цар балха чулоацамга дикагIа хьежа, боахам, культура хьалъяра, мехка дерригача юкъарча политически вахара юкъе цар кхы а дукхагIа хьинаре дакъа лоацалга Iалашде.

ССКП ЦК Пленумо белгалдоакх, цхьайолча партийни комитеташа бе беза профсоюзий лакхбеннача лоархIама а балха а, лоархIам ца белга профсоюзни организацей балхага бокъонца ца хьожалга, уж опыт йолча политически дика кхеташ болча болхлошца чIоагIъярна, йоакхо ца елга къахьегамах дола советски законаш чIоагIа леладергдолаш боахама кадраш хьалкхеелга кхоачамболаш ца леладелга, боахама кулгалхошкара профсоюзни органаша нийса дIадехар цкъаза хьал ца лоацилга.

ССКП ЦК Пленумо союзни республикай комитетей ЦК-аш, краешкара, областий, городий, районий комитеташи первични партийни организацеши декхарийла ю профсоюзашта кулгалделга тоаде, профсоюзни кадраш балха лакхъелга а хьалкхеелга а эггара хьалха доладе, профсоюзни органашка бехктокхамегIа долча гIулакхашка дика бола дикагIа кийчо йола, организаторски говзал йоалла коммунисташта а парте боацараштa а хьалхашка сий дола болхлой рекомендовать де. Профсоюзни балха хьожаваьча коммуниста партийнни сийлен декхар хила деза профсоюзашта хьалхашка латта декхараш кхоачашделга, шийха наьха тешам болийта беза цо новкъост хиларца, царга хьажарца, царна эшар йоакхо еш Iалашдарца.

Профсоюзашта кулгалдеш партийни органаша массазза а лоархIам бе беза профессиональни союзаш болхлойи гIулакхерча наьхеи партийни йоаца организацеш хилара, цар беррига болх шеррача демократен ларда тIа, нах кхетабара ларда тIа лелабеш хиларца царна командовать делгеи лоадам боацача гIулакхашта юкъе лелхарцеи леладе йиш йоацилга. Партийни органаш декхарийла я профсоюзни органий болх ховш лелабе, шоай гIулакхаш кхоачашдарна масса йолча хана царна новкъостал де, цар балха юкъера самодеятельности инициативеи массадолча тайпара могае а дегIайоалае а, профорганизацеш ца лоархIаш а цар лоархIам лохбе гIерташ а болча коммунисташта-хозяйственникашта боаггIаш бола бехк бе. Профсоюзни органашта шоай влияни партес коммунисташка профсоюзий членашка гIолла лелаелга дага а кхоабаш Пленумо декхарийла ю партийни комитеташ профсоюзашка болх бара партен берригача члений бехктокхам лакхбе, ССКП Уставо яхача тайпара коржаш йолча профсоюзни органашка хьаяьча партийни группай практически болх тоабе. Профсоюзий балха юкъе хьинаре дакъа лацарца коммунисташа Iалашде деза мамогга цар болх тоабелга, из дарца боахама-политически декхараш кхоачашдарна цар лоархIам лакхабоаккхалга.

* * *

ССКП ЦК Пленум чIоаггIа тешаш я паччахьалкхен, боахама, культурни гIишлош хьалъеча шоай лоархIам лакхбарца советски профсоюзаша къахьегамхой коммунистически уйлаца хьалкхебе, ССКП ХХ-ча съезда исторически соцамаш толамца кхоачашдарна, коммунистически общество хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакха цар творчески низаш вIашагIтохарна дIахо а партена хьинаре гIо дерг хиларах.

Тоабе боахама кулгалдареи организаторскии болх

(Грозненски городской XII-ча партконференце тIара)

Грозненски городской парторганизацес ба а баьб, хIанз беш а ба Советски Союза Коммунистически партен ХХ-гIча съездо даь исторически соцамаш кхоачащдеш хьинаре болх.

ПхелагIча пятилеткан план толамца кхоачаш а яь города промышленни предприятеша Iалашду валови продукци арахецара шера йола планаш ханал хьалха кхоачашъелга. 1956 шерара валови продукци арахецар паччахьалкхен план 28 декабре кхоачашийр, укх шерара план а ханал хьалха кхоачашъяьй. Арахецача валови продукцен дукхал 1955 шераца нийсдича 1956 шера 11 процент лакхденнад, 1957 шера 11 бетта дIадахача шерарча цу ханаца нийсдича 11,2 процент лакхденнад. Валови продукци арахецар цу тайпара лакхлулга ССКП ХХ-ча съезда решенеша ялхлагIча пятилетке хила оттадаьча тайпара да. Отчетни хана планал совгIа 175 миллион сома продукци арахийцай.

Мехкдаьтта доаккха керда моттигаш хьаеларца а, къаьнача скважинашца болх дикагIа барах города нефтяникаша дIадахача шера а укх шера а шоай планаши тIаийца декхараши кхоачаш а даьд, планал совгIа дукха эзараш тонн мехкдаьтта а деннад.

ЛоархIам болаш толамаш даьхад грозненски нефтепереработникаша а. Мехкдаьттан переработка елга 12,5 процент лакхдаьд.

ЛоархIам боллаш тоабеннаб партийно - организационни а идеологически а болх. ДукхагIа йоакхо ю къахьегамхой вахара хьал тоадарна а.

Конференце отчетни доклад яьча ССКП Грозненски горкома хьалхарча секретаро новкъ. Шепелевс а пренеех къамаьлаш даьча делегаташа а дукхагIа уйла тIаяхийтар балха юкъера кхоачамбоацараш гучадахара а уж дIадахара наькъаш лахара а.

Конференце эггар хьалха пренеех къамаьл дир ССКП Сталински райкома секретара новкъ. **Беляевс.** Сталински района къахьегамхоша партийни организацен хьалхленца даьха толамаш а дийца новкъ. Беляевс белгалдоах районе кийча йола мехкдаттан продукташ дIахьолга во вIошагIделла леларца предприятей болх нийса дIабахьа йиш йоацилга. «Главнефтесбыта» кулгалдеча новкъ. Качаровс из болх вIаштIехьа баккха беза. Мехкдаьттан продукташ чуйотта моттигаш дукхагIа е еза, сихде деза химически завода шоллагIча аргIан гIишлош хьалъелга йоах новкъ. Беляевс. Партен горкомо дукхагIа уйла тIаахийта еза перспективни дешаш къестадарча а собранешка, активашка даь соцамаш кхоачашдарна а.

Грозненски мехкдаьттан института директора новкъ. **Сухаревс** белгалдаькхар института болх дIахо тоабарна а дика говзал йола кадраш кийчъярна а института эшаш дола новкъостал а де дезар а. Ший къамаьл йистедоалаш новкъ. Сухаревс критика йир «Грозненский рабочий» яхача газета цу института вахар кIезига дувцаш хиларца.

Къамаьл даьча ССКП Октябрьски райкома секретара новкъ. **А. А. Вагаповс** районе даьха толамаш дувц. Цо белгалдоах Карабулаке гIишлош хьалъяр мела лелалга, цига хIанз а хьаяь яьннаяц клуб. Партен горком декхарийла я гIишлошъеча совнархоза управленегара болх тоабелга хьадеха. Нийса леладе деза гIушлой материалаш дIа-са екъалга.

Грозненча машиннаькъа станцен узлови парткома секретара новкъ. **Сергеевс** доклада тIа дийцача тайпара станцес поездаш лелара график кхоачашъелга во лелар белгалдоах. Новкъ. Сергеевс дувц партийни организацеша профсоюзашта кулгалдар ССКП ЦК декабрьски Пленумо оттадаьча тайпара тоаде дезалга. Партен горкомо а райкомо а кIезига йоакхо ю къона коммунисташ хьалкхебарна. Республикерча печато кIезига материалаш тIайоах цехови парторганизацей, партийни группай балха опыт ювцаш.

Мехкдаьттани химически промышленностан болхлой профсоюзий обкома председатела новкъ. **М. И. Калугина** ший къамаьлаца къахьегамхой бахара хьал тоадарна де дезар дийцар. Новкъ. Калугина белгалдоах коммунальни гIулакхаш дарах мах дукха боахилга. Цо дIахо дувц ССКП ЦК декабрски Пленумо яхача тайпара профсоюзий болх тоабе безалга. Предприятешка, заводашка балха хьал тоаде деза е еза вентиляци ярна, къахьегама алапен тарифни ставкаш увттаярна дола кхоачамбоацараш дIадаха деза.

Партен Оржоникидзевски райкома секретара новкъ. **Зинурьевс** белгалдоах 1956 шера баьчул дикагIа района предпрятеша болх баьлга. Машиннаькъа транспорта балха юкъе дукха кхоачамбоацараш да, уж дIадахарна къахьегаш я района партийни организаци. ДикагIа бола болхлой парте хьаийбарна, къона коммунисташ хьалкхебарна юкъера кхоачамбоацараш дIадахар лоархIамера декхар лерхI района партийни организацес. Керда поселкаш, цIенош хьалдеш кIезига йоакхо ю цига наькъаш дахкара, хий хургдолаш водопровод ярна иштта кхы дIахо долча гIулакхий.

«Старогрознефта» кхоалагIча промыслан заведующес новкъ. **С. И. Гакаевс**, лаьттан кIалхара ремонт еча мастеро новкъ. **Е. Е. Афанасьевс**, бурув тохача Старогрознефта контоpан партбюрон секретара новкъ. ран партбюрон секретара новкъ. **И. И. Сафоновс** дийцар Старопромысловски районе мехкдаьтта даккхар лакхде торо хилар.

Цар белгалдаькхар мехкдаьтта даккхара балха насосно-компрессорни турбаш ца хилаpо цIенхоштта новкъарло елга. Партен горкомо, обкома промышленни отдело, совнархозо хIанз а къоастадаьдац кIезигамеханизаци йола бригадаш Iалашъяра дош.

Грозненски химически завода директоро новкъ. **П. С. Назаровс** совнархоза критика ю завода оллагIа аргIан гIишлош хьалъелга дIаьхдаь а во а цар леладара.

Грозненски горисполкома председатела новкъ. **Брыксина** конференцен делегаташта дIадовзийтар городе отчетни хана гIишлош хьалъяра, къахьегамахой вахара хьал тоадара даь балхаш а тIайоагIача хана де оттадаь гIулакхаш а. 1958 шера паччахьалкхен счетах хьалъе еза 60 эзар квадратни метр гIишлош, хIаьта иштта хьалдергда эзараш индивидуальни цIенош.

Совнархоза материально-технически Iалашбара управленен начальника новкъ. **П. С. Егоровс** дийцар материально-технически ресурсаех дикагIа пайда ийбе безалга. ДукхагIа уйла тIаахийта еза моттигера материалаш: столярни хIамаш, кирпишк, шифер, олифа, белила, басараш иштта кхыйола материалаш хьаяра.

Трибуна тIа ва партен Ленински райкомо секретарь новкъ. **С. С. Сидельников.** Ленински района къахьегамхой городской партийни конференцена накъа бахаб ханал хьалха 20 декабре шера план кхоачашъярца. ХIаьта а дукха кхоачамбоацараш да балха юкъе.

Новкъ. Сидельниковс совнархоза балха критика ю. Лелабе безача тайпара лелабац коммунисташта юкъера кхетама болх. Из хьагойт коммунисташа харцахьара гIулакхаш леладеш дукха моттигаш хиларо.

Конференце хиннараша чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIар пенсионера Сталински райсовета депутата новкъ. **Ф. А. Климовича** къамаьлага.

Цо дувц торговлен балха кхоачамбоацараш, коммунальни цIеношта ремонт е езалга. Цо харцахьа лоархI Сталински районе унахцIено лораяра а дешара а отделаш райисполкомера дIаяхар.

ВЛКСМ Грозненски горкома секретара новкъ. **А. П. Грищенкос** дувц комсомольцаша а къоаначa наха а даь балхаш. Итт класс а яьккха балха баха моттиг а йоацаш лела кагий нах балха дIанийсбелга городе во латт. Боахама а гIишлошъеча а предприятей кулгалхоша, партийни организацеша кIезига йоакхо ю болх беш бола къона нах кхетамца хьалкхебара.

Дешара органий балхах дийцар гороно заведующес новкъ. **А. И. Ромовскес.**

Нефтеперерабатывающи промышленностан медсанчаста начальника новкъ. Дагаевас дийцар къахьегамхошта медицински новкъостал дар, цар бахара хьал Iалашдар тоаде дезалга.

Партен Грозненски горкома секретара новкъ. В. С. **Симарзина** партийни дешара, къахьегамхошта юкъера кхетама болх лелабара, партийни пропаганда лелаяра горкомо даь балхаш а дийца дукхагIа йола уйла тIаяхийтар Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаярца партийни организацешта хьалхашка латтача декхарашта. Цо къаьстта белгалдаькхар нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе дукхагIа промышленни болхлой, инженерно-технически болхлой хулга Iалашданза даргдоацилга.

Зуламаш леладеча нахаца къиза къовсам лоаттабе безилга белгалдаькхар Нохч-ГIалгIай АССР-а чурча гIулакхий управленен начальника заместитела новкъ. **Н. И. Жулевс.**

Конференци йистейоалаш къамаьл дир ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретаро новкъ. **Б. Ф. Сайкос.** Цо городской партийни организацес отчетни хана баьча балха анализ а яь де деза декхараш оттадир. Новкъ. Сайкос дийцар Нохч-ГIалгIай АССР юхаметтаоттаярца партийни организацешта хьалхашка латта декхараш.

Конференцес горкома керда состав а ревизионни комисси а хержар.

Т. ТЕБОЕВ.

СССР-а Лаккхерча совета йислагІа сесси

МОСКВЕ, Йоккхача Кремлевски двореце, 19-ча декабре болх дІаболабир СССР-а Лакхерча Совета йиазлагІа гулъяьча ийслагІча сессес. Дворецакупола тІа хьалъегІай Советски Социалистически Республикай Союза Паччахьалкхен цІе байракх.

Іуйрийна 10 сахьат даьлча хьайийлар Къамий Совета сесси. Председатель вар Къамий Совета Председатель вола депутат **В. Т. Лацис.** Союза Совета Председатель вола депутат **П. П. Лобанов** председателалла а волаш Союза Совета сесси хилар 13 сахьат даьлча.

Депутател совнагІа, заседаней зала чу бар дуккха хьаьший, дипломатически корпуса членаш, советскии кхыча мехкашкареи журналисташ.

Палатай заседанешка хилар депутаташеи хьаьшашеи беззаме тІаийца бола новкъостий **Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, М. Г. Первухин.**

Къамий Совета сессе доклад йир Къамий Совета Мандатни комиссен Председатель волча депутата **И. Д. Назаренкос.** Цо хоам бир, № 153 йолча Бакински-Дзержински хоржамий округе юкъера ваьннача депутата когаметта 1957 шера 25 августе Къамий Совета чу **И. И. Кузьмин** харжаь хиларах.

Мандатни комиссен докладага ла а дийгІа, Къамий Совето массава а раьза а волаш къоабалъю керда харжаьча депутата бокъонаш.

Союза Совета чу керда харжаьча депутатий полномочей хьакъехьа Союза Совета сессе доклад йир Союза Совета Мандатни комиссен Председатель волча депутата **И. Д. Мустафаевс.** Цо хоамбир, бархІлагІчен ийслагІчен сессешта юкъерча хана чухь юкъерабаьнначар когаметта Союза Совета чу депутаташ хоржаш хоржамий шин округе хоржамаш хинна хиларах. № 522 йолча Бучански хоржамий округе депутаталла харжаьв **Т. С. Теплицкий,** № 560 йолча Гомельски городской хоржамий округе **Ф. А. Сурганов.**

Союза Совета массава а раьза а волаш къоабалйир керда харжаьча депутатий бокъонаш.

Союза Советеи Къамий Советеи заседанешка чІоагІъяьй сессе дувца оттадаь дешаши цун балха порядоки. Дувцаргдолаш ер дешаш да:

1. 1958 шера СССР-а халкъан боахам дегІабоалабарна йолча Паччахьалкхен плана хьакъехьа.
2. 1958 шера йолча СССР-а Паччахьалкхен бюджета хьакъехьеи 1956 шерара СССР-а Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъхьеи.
3. СССР-а Лакхерча Совета Президиума Указаш чІоагІдар.

16 сахьат даьлча хьайийлар Союза Советеи Къамий Советеи цхьанара заседани.

Новкъостий **Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцова, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, М. Г. Первухин,** Президиуме хьагучабаьлча чІоагІа тІоараш тох зала чурчар.

Союза Советеи Къамий Советеи цхьанара. заседани хьаеллаш, депутата **В. Т. Лациса** хоам бу, Сирен министрий совета председатела заместитель Халед Эль-Азем керте а латташ йола Сирийски Республикан правительственни делегаци заседане хиларах. Депутатий цІерах цо моаршал хоатт безача хьаьшашка. Сирийски Республикан делегацен сийна раьза хинна тІоараш тох зала чурчар.

1958 шера СССР-а халкъан боахам дегІабоалабарна йолча паччахьалкхен плана хьакъехьа доклад е дош лу СССР-а Министрий Совета Председатела заместитель а СССР-а Госплана председатель а волча депутата **И. И. Кузьмина.**

— Плана тІа оттаяь заданеш, — йоах новкъ. **КУЗЬМИНА,** — Коммунистически партен XX съезда исторически решенешкара а цул тІехьагІа партеси правительствоси боахами культуреи хьалъяра хьакъехьа даьча соцамашкара а хьайоагІа. 1958 шерара план кхоачашъяро йиш хулийтаргъя керттера экономически декхар — бахархой сага сих продукци хьаяра гІулакха дукхагІа дегІадаьхкача капиталистически мехкашта тІехьакхер а хьалхадовлар а — кхоачашдара новкъа вай мохк кхы а дІахьалхашкахьа бига.

1958 шерара халкъа боахаман плана керттера заданеш ювца волавалалехьа, 1957 шерара план кхоачашъярах лаьца хетаргахьа яь итогаш ювц докладачико.

Вайна махарра, укх шера ССКП Центральни Комитета февральски Пленумеи СССР-а Лакхерча Совета ворхІлагІча сессени решенешка хьажжаь промышленностени гІишлоний управлени эргаьккхай. Управленен кердача системо советски наьха творчески инициатива дегІайоалайир, боахам хьалбарна йола моттигерча органий лоархІами бехктоккхами дегІадоаладир, мехкара производительни низаш кхы а сихагІа дегІадоаладарна йоккхий торонаш гучаьбхар.

Укх 1957 шера СССР-а ерригача пхийтта союзни республико кхоачашъяь а ца Іеш тІехкхоачашъеш латт ерригача промышленни производствон планаш.

ХьалхагІе а баьча лоархІамах, 1957 шера промышленни продукци арахецилга СССР-е дегІадоагІаргда планах лийрхІача 7,1 процента юхе 10 процентана. Цунцца хьалхагІа санна потребленен предметаш хьадарал сихагІа дегІаихай еза промышленность. 1957 шера производствон средстваш хьаелга 11 процент гаргген потребленен предметаш хьаделга 8 процентал дукхагІеи дегІадоагІаргда.

, 1957 шера 1956 шераца нийсдича прокат хьаелга 2 миллион тонн гаргген кІор боаккхилга — 33 миллион тоннал совгІи дегІаденад. Укх цхьан шера маьхкдаьтта 17 процент дукхагІа даьккхад, хІаьта газ — 1,5-зза дукхагІа яьккхай. Электроэнерги йоаккхилга 1956 шера 191,7 миллиард киловаттсахьат яьккхача метте укх шера 210 миллиард киловатт-сахьат гаргга йоаккхаргья.

Доккхий толамаш даьхад советски машиностроенес производствон боарам лакхабоаккхаш а укх ханарча машиний, агрегатий, аппаратий, приборий керда тайпаш Іомадеш а. Халкъан боахам кердача техникаца дикагІа Іалашбу машиностроителаша.

ГІишлоний материалаш хьаелга дикка шерденнад. Из къаьстта лоархІам болаш да промышленнии нах чуІеча цІенойи гІишлонашта уж материалаш дукхагІа эшаш хиларга хьажача.

1957 шера халкъий боахамга дахийта паччахьалкхен ахча 10 процентал дукхагІа тІакхийттад. Промышленностен дерригача доакъошка низ бола керда машинаш оттаяьй.

Къахьегама овсарал дегІайоалаярна 1957 шера плано енна задани тІехкхоачашъяьй.

1957 шера юрта боахаман производство дегІаахар, ССКП XX съездо оттадаь юрта боахам сихха дегІабоалабара декхар толамца кхоачашдеш хьаденад. Ялатий боахам дегІабоалабарна даьха толамаш бахьан долаш овлангара денз тоалуш латт хьалхагІа тІехьадусаш хинна юртабоахамера хьайбаш леладелга. 1957 шера совхозашкеи колхозашкеи 4 миллион корта тІаккхийттаб доаханна, жаи гаьзарийи — 8 миллион кертал дукхагІа, хьакхарч — 6 миллион кертал дукхагІа. 1957 ш. советски наьха материальнии культурнии вахар дІахо а тоадарна дуккха балхаш даьд, йоах докладчико. КІезига алапи ийдеш болча болхлоштеи гІулакхерча нахаи алапеш тІатехад шу долалуча ханна. Цунцца лакхбаьб налог ца йоаккхача алапе боарам. Паччахьалкхен пенсей хьакъехьарча кердача Законага хьажжаь пенсей боарамаш дикка лакх а даьд болхлошта, гІулакхерча наха, къахьегамхой кхыча категорешта дІателача пенсешка паччахьалкхено дІадохийташ дола ахча тІа а кхийттад. Донбассани Львовско-Волынски кІора районеи шахташка лаьттан кІал балхаш деча болхлой ди лоацдаьд. Лоаца балха ди оттадеш да лоамашка руда доаккхача, металлургически, коксохимически Іаьржача металлурген предприятешка балхаш деча болхлоштеи гІулакхерча нахаи.

ХІалхагІе а даьча лоархІамашка хьажача, 1957 шера 6 проц. дегІайоагІа къамий доход. Къамий доход дегІаярца тІакхийттай болхлойи гІулакхерча наьхеи реальни доходаш а.

Юрта боахаман продуктай кхоачамаши бедали дегІадахкаро йиш хилийтар халкъана эша продукташ дуккха а дукхагІа хьае а, цунца паччахьалкхени кооперативнии дохкар - эцара товарооборот дикка шеръе а, колхозни базар тІа йохка юрта боахаман продукташ дукхагІа хилийта а. 1956 шера 541 миллиард сом хиннача метте 1957 шера 615 миллиард сом хургья розничнитоварооборота дукхал.

ХІанз, чухьара атомни низ хьахиларцеи цунах пайда эцарцеи, ракетни техника дегІаярцеи производствонна автоматизаци ярцеи ювзаенна йола керда Іилман-технически револющи йолаеннача хана, Іилмани технически толаме Цунна тешал ду денен тІа хьалха латташ я Советски Союз эггара хьалхара атомни электростанци хьалъяро, «Ленин» яха атомни ледокол хитІа хецаро, реактивни турбовинтовии пассажирски самолеташ - гиганташ хадданза хьаеш хиларо, дунен тІа эггара низболашгІа йола частицай ускоритель - синхрофазотрон хьаяро, миччахьа а ше хьожаяьчча яха низ болаш йола континенташта юкъера баллистически ракета хьаяро.

Цул тІехьагІа дувц И. И. Кузьмина 1958 шера СССР халкъан боахам дегІабоалабарна йолча паччахьалкхен плана керттера декхараш.

1958 шерара план, йоах цо, ший чулоацамга, декхарашка, оттаяра хьисапашка диллача дуккхача гІулакхашца эргайоалаш я 1957 шера хиннача планал. 1958 шерарча плана лоархІамегІарча башхалонех цхьа башхало я халкъий боахаманна хьалхале лелаеча моттигашка ленински демократически централизман принцип чІоагІъярна а дІахо дегІайоалаярна а доккхий гІулакхаш кхоачашдаьча хьалашка из оттаяь хилар.

Административни экономически районашка халкъий боахаман советаш яхкаьй, боахаманна планировани яра гІулакха республикански моттигашкарчеи органий лоархІам лакхбаьб. Промышленностени строительствони управленен кердача системага хьажжа оттаяьй 1958 шерара план. ХІара даькъанна а республиканна а лоархІаш беррига халкъан боахам дегІабоалабар чулоацаш йола план я из. Цу тІа оттадаьд, хІара республикан Іаламани производственнии кхоачамех дикагІа пайда эцилга, республикашта юкъера боахама гІулакхашцара бувзамаш тоаделга а.

Иштта лоархІамера башхало йоалл 1958 шера СССР халкъан боахам дегІабоалабарна йолча паччахьалкхен планах, предприятешка, стройкашка, МТС-ашка, совхозашка, колхозашка, административни экономически районий совнархозашка, союзни республикай госпланашка чакхбаьккхача боккхача балхах хьа мел хиннар цу тІа хиларах а. Цу дерригнеша а торо хилийтар, экономически районашкарчеи республикашкарчеи предприятей учрча рузкъайн кхоачамийи, хьалхалаттача производственни опытеи моттигашкарча предложенейи дІадахача шерашка увттаяьча планаш тІарчул дукхагІа цу плана тІа лоархІам бе.

1958 шеранна йола план оттаеча ханна, цунна тІехьа йоагІача планови ханна — 1959 шеранна а кийчъяьй хетаргахьа йола халкъан боахама керттера доакъош дегІадоаладара план. Планаш увттаечарча кхоачамбоацараштта СССР Лакхерча Совета VII сессе яь нийса критика бахьан долаш духхьашха деш да из гІулакх.

1958 шера СССР халкъан боахам дегІабоалабарна йолча паччахьалкхен плано лерхІ, йоах дІахо И. И. Кузьмина, промышленность, транспорт, юрта боахам, дІахо а дегІабоалабелга, советски халкъан материальнии культурнии вахар тоаделга, вай Даьхе тІемах лораяр дІахо а чІоагІделга, вошал долча социалистически мехкашца экономически цхьана къахьегар шерделга.

ДІадахача шерашка а санна сиха дегІаухаргья СССР промышленность. Средстваш хьаю производство 8,3 процент а потребленен предметаш хьаделга 6,1 процент а доаладеш, промышленностен валови продукци 7,6 процент дегІайоалаелга оттадаьд 1958 шеранна йолча плана тІа.

Химически промышленность дегІаяр дикка сихделга оттадаьд 1958 шеранна йолча плана тІа.

Цу химически промышленностага дода ахча 2,5 миллиард сом, е 1957 шерарчул 53,6 процент дукхагІа, дохийтилга оттадаьд плана тІа.

Химически продукташ хьаярна экономически пайданагІа дола доагора тайпаш а езагІа йола бедал а хиларах тарра, мехкадаьтта доаккхалга, къаьстта, а газ йоаккхилга дІахо а дегІадоаладара чІоаггІа теркам баьб 1958 шеранна йолча плана тІа. Цунцца оттадаьд мехкдаьттах продукташ йоахача промышленностен низаш дикка дегІадоаладелга, газ чулела керда , турбаш Іойохкилга мехкдаьтта а мехкдаьттан продукташ а хьаувзарна йола турбаш Іойохкилга.

Плана тІа оттадаьд мехкдаьтта доаккхилга 1957 шерарчул 14 процент дукхагІа хулийтилга, мехкдаьттах продукташ яхар — 12 проц., газ хьайоаккхилга а тоаелга а — 52 проц.

КІора промышленносте, 1957 шерарчул 26,7 млн. тонн е 5,8 процент дукхагІа кІор боаккхилга оттадаьд 1958 шера. Дикка дегІадоагІаргда лаьттана тІеханахьара кІор боаккхилга, къаьстта а Урале, Экибастузски (Казахстан) кІор боаллача моттиге, Кузнецки бассейне.

Эггара доаккхагІчарех декхар да 1958 шера промышленносте Іаьржа металлурги дукхагІа дегІайоалаяр. Чон 39,1 млн. тонн, е 1957 шерарчул 2 млн. тонн дукхагІа лоаладелга оттадаьд, болат лоаладелга — 53,6 млн. тонн, е 1957 шерарчул 2,5 млн. тонн дукхагІа, прокат хьаелга — 41,7 млн. тонн, е 1957 шерарчул 1,8 млн. тонн дукхагІа.

1958 шера Іаьржача металлургега дахийта ахча 12,1 миллиард сом оттадаьд, е 1957 шерарчул 3,3 миллиард сом дукхагІа. Къаьстта а дукхагІа хургда аьшка руда даккхарга а металлургически заводаш хьалъярга а дохийта ахча.

1958—1959 ш.ш. плано оттадаьд прокат хьаеш йола мощносташ шера 6,5 миллион тоннана дукхагІа хулийтилга. Ерригача пхелагІча пятилетке яхкаьраш миссел я уж.

10 миллион тонн аьшка руда доаккхаргдолаш йола мощносташ 1958 шера болхбе йолайолийтилга а ерригнеша а шера 24,7 миллион тонн руда доаккхаргдолаш йола аьшка руда доаккха шахташ, разрезаш, горнообогатительни комбинаташ 1959 шера болхбе йолайолийтилга а оттадаьд. Цу тайппара, аьшка руда доаккхаш йола мощносташ 1958—1959 шерашка 35 миллион гаргга тонн йоаккхаргйолаш дегІайоагІаргья. 1955 шера Швецеи Англеи, шиннахьа а даьккхачул, шозза дукхагІа хулийт цо руда доаккхилга.

Халкъан боахаманна дІахо а электрофикаци яра гІулакха доккхий декхараш латт. СССР дерригa европейски дакъа чулоацаш цхьа энергетически система хьаярна районашта юкъера бувзамаш дІахо а дегІадоаладергдолаш дола балхаш дергда 1958 шера. 5 миллионал дукхагІа киловатт луш йола электрически станцей мощносташка болх болабайтилга а низ бола 5 керда теплостанци хьалъе йолаелга а оттадаьд.

200—400 эзар киловатт низ болаш йола массехк атомни электростанци а, хІаьта иштта кердача тайпаех энергетически реактораш а йолаш йола массехк экспериментальни электростанци а хьалъярца энергетика дегІаяра керда этап хьахилар.

231 млрд. квт-сахьат электроэнерги йоаккхаргья 1958 шера. Электроэнерги йоаккхилга 21,5 миллиард киловатт-сахьат дегІайоалае оттадаьд.

1958 шера машинаш хьаяра гІулакха керттера декхар латт сихагІа дегІаухаш дола халкъан боахама доакъош машинашца, оборудованеца, аппараташца, автоматикаца хьалхарча даькъе Іалашдарах. Цу тайпара доакъош да химически мехкдаьттан, газови промышленность, Іаьржеи бособолеи металлурги. Дикка дегІадоагІаргда магистральни электровозаши тепловозаши, пайданагІа йола трактораши хьаелга. Машиностроени технически кийчъярна дукхагІа арахецаргья станокий прогрессивни группаш. Машиностроенении металлах хІамаш хьаярнеи 147 автоматически ахавтоматически линеш хьае оттадаьд.

Яйгачеи кхачани промышленностех йолча 1958 шерарча плано оттадаьд бахорхошта дІахо кхы а дукхагІа товараш арахецилга. 1957 шерарчул 75 миллион метр дукхагІа арахецаргда 1958 шера масса а тайпа кІадаш. Дуккха а дукхагІа хьабергба телатах когий гІирс. 1958 шера из хургба 342,2 млн. пар, е 1957 шера арахийцачул 28 млн. пар дукхагІа. Дикка шерлургда товарий тайпаш.

Кхачан промышленносте эггара сихагІа дегІаухаргда дулх, даьтта, кхыйола шурий продукташ, шекар хьаделга.

Дулхеи шурийи промышленностен валови продукци 14 проц. лакхлургья, шекар хьаделга 18 проц. дукхагІа хургда.

Халкъан боахама дерригa доакъош дегІадоаладарна йола Іаламате йоккхий планаш воаш увттаеш, йоах новкъ. Кузьмина, промышленнии нах чуІеча цІенойи гІишлонаш хьалъяра, вой халкъан материальни вахар тоадара йоккхий программаш воаш кхоачашъеш, арахьарча тІалотамах вой Даьхе лорайинза яргцахилар дицлац вайна. 1958 шеранна йолча плано шийна чулоац дІахо йодача хана а мохк тІемах лорабелга чІоагІдарах дола лоархІамера гІулакхаш.

Докладчико йоах, 1958 шерара юрта боахаман кертера декхар да ялатий, технически, овощай, доакъарий культураш хьувкъийтар а дІахо уж ебаяр а, дулх, даьтта, шура дукхагІа даккхар. Баьех а ардех а дола лаьтташ карадерзадеш бу болх дІахо а бе беза.

СССР-а Госплана лоархІамех 1958 шерара юрта боахаман валовой продукци 1957 шерца нийсйича 17 процент дукхагІа хила еза, юрта боахаман валовой продукци яккхарана совхозашта доагІа дакъа 1957 шера хиннача 14 процентагара 1958 шера 16,4 процентага кхоачаш лакхлургда.

Союзни республикашка дарашка хьежача, 1957 шера хинначунца нийсдича 1958 шера ялитий кхаш 5 миллион гектарал дукхагІа а хургда, хІаьта дерригa уж кхаш 130 миллион гектар а хургда. ДІадийнар хьувкъийтарои кхаш дукхагІа дІадерои 1958 шера ялат дукхагІа чуда торо хулийтаргья. 1958 шера боамби-бедал кийчъяр лакхлургда 4,5 миллион тоннага кхоачаш, вешта аьлча 1956 шера хинначул 4,3 процент дукхагІа, шекар доаккха свеклаш кийчъергья 38 миллиони 100 эзари тоннага кхоачаш, вешта аьлча, 1956 шера хинначул 21 процент дукъагІа.

ЧІоагІа лаккхлургда хьайбаш лeладар, 1956 шера юрта боахаман ерригача продукцех 37 процент цо лаьца дале, 1958 шера 41 процент лоацаргда цо.

1958 шера лерхІа юртбоахаман продукци дегІайоалаяр Іалашдарна МТС-й а совхозий а материально-технически база чІоагІъе еза. 1957 шера 145 эзар трактор еннача юрта боахана 155 эзар трактор лургъя 1958 шера. Укх шера 128 эзар комбайн еннача 135 эзар ялаташца балхаш ду комбайн лургъя 1958 шера. Ялатий культураш раздельни хьисапе чуэцарна кхаш тІара ялаташ хьокха машинаш къаьстта дукхагІа арахецаргъя: 1957 шера 15 эзар хиннача 1958 шера 80 эзар кийчъергья уж.

Докладчико белгал доах 1958 шерар план кхоачаш яь ца Іеш, тІехкхоачашъярна юртбоахаман продукци яккхар лакхде йиш хургйолча резервех дикагІа пайда эца беза, юртбоахаман продукци йоаккхаш дІабода къахьегам кІезгбе беза, колхозашка, МТС-ка, совхозашка из йоаккхаш дІабодамах лохбе беза. Уж декхараш кхоачашдаро даарий продуктай маьхаш лох а дергда, советски халкъа материальни хьал-торо дІахо лакх а ергъя.

Машин-наькхий, фордий, додача хин, автомобильни, фецара транспорт а связь а дегІадара дешаш дувц новкъ. Кузьмина.

Капитальни гІишлоний дешаш дувцаш, докладчико йоах, 1958 шера йолча планах 198,8 миллиард сом ахча кхоастаде лерхІ паччахьалкхено шу гІулакха, вешта аьлча, 1957 шера хинначул 14 милилард сом дукхагІа.

Новкъ. Кузьмина белгал доах, 1958 шера юкъера лаьрхІача кахьегама овсарал промышленносте 5,4 процент, гІишлонаш хьалъеча 8,5 процент лакхъе лерхІар.

Доклада тІа дІахо дувц къахьегамхой вахара хьал-торо лаккхъяра дешаш.

1958 шера СССР-а национальни доход 8 процентага кхоачаш дегІайоагІаргъя. Берригача халкъа боахаме болхлойи гІулакхера наьха 1957 шера 52,6 миллион саг хиннача 1958 шера 54,4 миллион саг хургва. Болхлойи гІулакхера нахи дукхагІа хиларaи юкъера дола алапи дегІдараи тІагІолла беррагача халкъа боахамера алапен фонд лакхлургъя. Болхлойи гІулакхерча наьхеи реальни доходаш лакхлургъя. Юртбоахаман производствои къахьегама овсарали лакхдалара тІагІолла колхозникий реальни доходаш лакхлургъя.

СССР-а къахьегамхой вахара хьал-торонах ю йоакхо гуш я паччахьалкхен бюджетах социальни-культурни гІулакхашта хьожадаьча ахчаца. 1958 шера йолча планах социальни-культурни гІулакхашта хьожадаь ахча 212 миллиард сом да, хІаьта 1957 шера хинначул 14 миллиард сом дукхагІа а да из.

Промышленноста кертерча отраслешка болхлойи гІулакхерча наьхеи балха ди лоацдар дІахохьоргда 1958 шера. Промышленноста дукккхача отраслешка алапен гІулакх тоаде лерхІ.

Наьха вахара хьал-торо тоаялар хьахьоккхачарех цаІ да, йоах докладчико, товарооборот дегІаяр.

Товараш эца наьха торонаш лаккхъяларга хьежжа, 1958 шерарча планах паччахьалкхени кооперативни торговлен рознични товарооборот 660 миллиард сом лакхъе лерхІ, вешта аьлча, 1957 шера хинначул 45 миллиард сом дукхагІа да из.

1958 шерарча халкъбоахаман планах нах чубаха гІишлонаш хьалъяр лоархІам боллаш дегІадоаладе лерхІ. 1957 шера 48 миллион квадратни метр хиннача когаметта 61 миллион квадратни метр йолаш дола нах чубаха цІенош хьалде а доладергда, нах чуховшаргболаш даь йисте а доахаргда.

Докладчико белгал доах, Коммунистически партес нийса дІахьоча къамий ленински политикага хьежжа, 1958 шера ерригача союзни республикашка кхы а чІоагІагІа дегІабоалабергба боахам а культура а.

Арахьарча торговлен дешаш дувцаш, И. И. Кузьмина аьлар, 1958 шерарча халкъа боахаман планах Советски Союзо товараш дохкарца эцарца шерра маьхаш дергда доазол дехьарча паччахьалкхенашца, хІаьта иштта кхыча формашца экономически бувзамаш дегІа а доаладергда. Социализмани коммунизмани котало яккха лоаттадеча къовсаман тІехь уйлаш а хьашташ а цаІаш долаш, вІаши хьаллоацаш а новкъостал деш а йолча социалистически паччахьалкхенашца къаьстта толам болаш дегІадоагІа экономически гІулакхаш. СССР-а арахьарча торговлен 2/3 долча даькъел дукхагІа дакъа дунен социалистически рынкана кхоач.

1958 шу вай мехкара ерригa экономически районаш низ болаш керда дегІайоагІаш дола шу а хинна дІаотта деза йоах И. И. Кузьмина. Совнархозаши моттигера органаши бизза пайда эца декхарийла я промышленностани гІишлонаш хьалъяреи керда управлени толажагІа йолаш хиларах.

Экономически хьакъехь хьалха латтача капиталистически мехкашта тІехьакхе а царел хьалхадовла а аьнна Ленина даь кертера васкет кхоачашдарна хІара шера гаргагІа гІер Советски Союз.

Советски боахаман планий низ латт цу планаша вай мехка экономика чІоагІъеш хиларах, советски халкъа материальни а культурни а вахара хьал-торонаш цар хадданза лакхъеш хиларахь. Цудухьа я уж наха езаш а наха йовзаш а.

- Коммунистически партес кулгал деча Советски наха шоай низ кхобергбац шоай беркат долча къахьегамца, низ болча маякх тарра, коммунистически кхоаненга бода никъ адамашта сийрда боахача вай Даьхен экономически низ дегІабоалабе.

Цул тІехьагІа 1958 шерарча СССР-а бюджетахи 1956 шерара СССР-а бюджет кхоачаш ярахи доклад еш, къамаьл дир СССР-а финансай Министра депутато А. Г. Зверевс.

Докладчико йоах, СССР-а Лакхера Совет хьажийта а цунга чІоагІъейта а аьнна йола 1958 шерара СССР-а бюджет Советски паччахьалкхен финансови йоккха программа я, Советски Союза Коммунистически партен XX-ча съезда соцамаш кхоачашде оттаяьча 1958 шерарча халкъбоахаман планах мел лаьрхІача хІаманна финансировани е могаргда цунна.

ХьатІадоагІача шерарча бюджета тІа йоккхий средстваш яхийта лерхІ йоккха-еза промышленность дегІайоалае а халкъа боахаман технически прогресс лакхъе а, юртбоахаман продукташ яхар а наха дуккха эша товараш арахецар а лакхде, нах чубаха гІишлонаш хьалъяр лоархІам боллаш дегІадоаладе, бахача наьха материальни а культурни а вахара торонаш кхы дикагІа тоае.

1958 шерара паччахьалкхен бюджет ювцалехь, А. Г. Зверевс дувц 1956 шерара бюджет кхоачаш ярах дола кертера хьокхамаши 1957 шерара бюджет кхоачашъеш яьха хургъя аьнна хетача итогехи.

1956 шерар бюджет кхоачаш яьй доходаш 585,9 миллиард сом долаш, е 101 процент, расходаш 563,5 миллиард сом долаш, е 101,2 процент, доходаш расходел 22,4 миллиард сом дукхагІа доалаш.

Хьалхехь а лаьрхІа хьахойтачох, паччахьалкхен заемех тІаийцаь бола соцам а лерхІаш, 1957 шерара бюджет кхоачашъяь хургъя доходаш 614,5 миллиард сом долаш е 100,4 процент, расходаш 598,2 миллиард сом долаш, е 99,9 процент. Доходаш расходел дукхагІа хургъя 16,3 миллиард сом.

1957 шера халкъа боахаманеи социальни - культурни гІулакхаштеи ахча хьожадеш яьча бюджетни расходаша промышленни, юртбоахаман, нах чубаха, культурни-вахара эша гІишлонаш хьалъяра, дешара заведенеши Іилман-тохкама учрежденеши шеръяра, бахача наха ду лорий гІулакх дикагІа леладара йола йоккха программа кхоачаш яйтар.

Нах социальни Іалашбарнеи социальни страхованеи 79,4 миллиард сом дола йоккхий средстваш елар бюджето.

ДІахо Министра хоам бу, 1958 шерара бюджет доходаш 641,9 миллиард сом долаш, расходаш 626,7 миллиард сом долаш, доходаш расходел 15,2 милиард сом дукхагІа долаш хургъя яхаш.

ДІадахача шера хинначунца нийсйича 1958 шерара мехка национальни доход 8 процент лакхлургъя, из я паччахьалкхен материальнии финансовии ресурсаш дегІаяра лард.

СССР-а Паччахьалкхен бюджета доходий кертера тайпаш дика довзийташ дувц докладчико. Цар кертера дакъа латт социалистически боахаман доходех. Бахача нахагара йоагІа средстваш 20 миллиард сом, е 21,4 процент кІезг а луш, 1957 шера чІоагІъяь хиннача суммаца нийсдича 1958 шера 44,7 миллиард сом, е 8,5 процент лакхлургъя доходаш. Цунга хьежжа 1957 шера 85 процент хиннача 1958 шера 88,7 процент хулаш лакхлургда бюджете социалистически боахамангара доагІача доходий удельни дозал.

ДІахо докладчико дика йовзийтар паччахьалкхен бюджета чу налогаш йоагІа тайп-тайпара йола моттигаш. Цо белгал даьккхар, массаз а санна, вай бюджета доходий кертерча хьастех бола цхьа хьаст-оборот ечара йоагІа налоги предприятей а боахаман организацей а пайдана тІара ю отчисленеши хилар. Докладчико депутаташка аьлар, социалистически предприятешкареи организацешкареи йоагІа паччахьалкхен доходаш лакхъялар лаьрхІа а лаьрхІа, саг йоалаянзеи маьре яханзеи болча, цхьаь бахачеи кІезга дезали болча гражданинашкара йоаккхача налогага хьежар правительство, 1958 шера 1 январе денз бераш долаш а бераш доацараш а цхьаь баха (маьре баханзеи жерой болаши) бола кхалнах цу налогах мукъа баха торо хургхилар лаьрхІар. Из дарах из налог телаш болча нахах 85 процент нах мукъа а баргба, хІаьта цу налогах хІара шера доагІа 6 миллиард сом эша а лургда.

Цул тІехьагІа докладчико дувц паччахьалкхен бюджета расходех. Цо йоах, 1958 шера халкъа боахам дегІабоалабе бюджетера 257,1 миллиард сом къоастаде лерхІ. Из да боахаман организацей пайдан тІереи цар кхыча шоай средстваш тІереи доагІаш хьожаду 155,7 миллиард сом а доацаш. Халкъа боахамга дІадохийтар юкъара лаьрхІача 1957 шераца нийсдича 9,7 процент лакхлургда.

Промышленноста ерригa отраслеш дегІаяхкийта хьатІадоагІача шера паччахьалкхен бюджето къоастаду 129 миллиард сом ахча. Эггара дукхагІа ахча хьожаду Іаьржача металлургена, химически мехкдаьттани промышленноста. ЛоархІам боллаш ахча хьожаду юртбоахаман бедалца болх беча предприятей производственни низ лакхбе, даарий промышленность шеръе, ейгача промышленноста предприятей низ дегІабоалабе.

ДІахододар йиалагІча оагІон тІа да.

ДІахододар йиалагІча оагІон тІа да.

СССР-а Лакхерча совета ийслагIа сесси

(Юхедисар. Хьалхарчунга кхоалагIча оагIон тIа хьажа.).

1958 шерара капитальни балхий юкъара дуккхал 198,8 миллиард сом боарам болаш лерхI — 1957 шера хинначул 7 процент дукхагIа. Цунна лерхI сметех оттадаьчул гIишлонаш хьалъяра-монтажни балхашка додар 4,6 процент лохде.

1958 шера юрта боахамга дахийта лерхI 65,2 миллиард сом, цунца да бюджето дохийта 53,4 миллиард соми боахаман оргазацей шоай средствай счетах доагIа 11,8 миллиард соми.

Дешарга, Iилманга, ухацIено лораярга, социальни саг Iалашварга йохийта расходаш лоархIам боллаш шеръю. 1957 шера 188,4 миллиард сом хиннача когаметта, 1958 шера уж расходаш 212,2 миллиард сом долаш я.

Школештеи бераш а кхувш боагIараш а кхетабеча гIулакхаштеи хьатIадоагIача шера къоастаду 37,4 миллиард сом. Кадраш кийчъярна ю расходаш 22,4 миллиард сом хургъя.

1958 шера медицински учрежденеш дIахо шеръе а цар къахьегамхошта ду гIулакх дикагIа тоаде а лерхI. Цу гIулакха йолча расходашта 39,7 миллиард сом хьожадаьд.

Социальни страхованегеи социальни Iалашваргеи йохийта расходаш 88,2 миллиард сом хургъя хьатIадоагIача шера, е 1957 шера хинначул 16,8 миллиард сом дукхагIа.

1958 шера Iилма дегIадоаладарга йохийта паччахьалкхен расходаш 18,2 миллиард сом хургья, царца бюджета 15 миллиард сом а долаш, е 1957 шера хинначул 1,8 миллиард дукхагIа хургья.

Партен ХХ-ча съезда соцамаш кхоачашдарна, ССКП Централъни Комитетои Iравительствоси советски халкъа вахара хьал-торо дIахо а лакхъеш дола дукха доккхий гIулакхаш дабд. Уж да болхлойи гIулакхерча наьхеи дуккхача категорешта доагIа алапи лакхдар, лоархIам боллаш пенсионни гIулакх лакхдар, юртбоахаман продукташта уж кийчъярахи эцаши доагIа маьхаш лакхдар, нахагара йоаккха налог лохъяр, паччахьалкхен заемаш хургйоацаш дIаяхар, иштта кхыдараш а. 1958 ш. цу гIулакхашта лаьрхIа тIаккета расходаш 63 миллиард сом гарга хургья. Из дарах болхлойи, гIулакхерча наьхеи, колхозашкарча ахархойи реальни доходаш лоархIам боллаш дегIайоагIаргъя. Болхлойи гIулакхерча наьхеи алапен фондаш дегIаяхкар лаьрхIача 1958 шера болхлойи гIулакхерча наьхеи доходаш 1955 шераца нийсйича 12 милилард сом гаргга лакхлургъя. 1955 шераца нийсйича колхозийи колхозхойи ахчан доходаш 40 миллиард сом дукхагIа хургья. Цунца дегIайоагIаргъя къахьегама деноех екъаш йола продукци а.

Нах чубаха еча гIишлонашка дохийта ахча дукхагIа дахийта лерхI. Нах чубаха паччахьалкхен гIишлонаш хьалъяр дегIадоаладе 1958 шера хьожаде лерхI 36,8 миллиард сом. Цул совгIа, нах чубаха хьалъе хьожаергъя боахамани кооперативни организацейи дуккха средстваш, иштта банковски кредиташ а.

Докладчико белгалдоаккх материальни а финансови а дуккха дукхагIа дакъа экономикеи халкъа вахара хьал-торои дегIадоаладарга а дохийташ, вай хана мехкашта юкъе этта латтача хьалашка хьежача советски паччахьалкхе яргъяц мохк кхерамах лорабар а из кхерама духьал отталургболаш чIоагIабар а леладанза. 1958 шера мохк кхерамах лорабарна а из кхерама духьал отталургболаш чIоагIбарна а лаьрхIа 1957 шера 96,7 миллиард сом хиннача 96,3 миллиард сом дохийт, 1955 шера хиннача нийсдича уж расходаш 15,8 милилард сом кIезигагIа я. Цо тешал ду Советски Союзо машара а халкъашта юкъерча доттагIлен а политика новкъара ца йоалаш нийса дIакхухьаш хиларах.

Паччахьалкхен управленега йохийта расходаш проектах 11.963 миллион сом да.

Промышленностеи гIишлонаш хьалъяреи управлени керда йоаккхаш тоаярца а боахам хьалбарах йола союзни республикай роль лакхъярца а дувзаденна цу республикай бюджеташ чIоагIа дегIаяьхкай.

Юххера йисте воалаш докладчико йоах:

— Новкъостий депутаташ! 1958 шера оттаяьча бюджета лерхI боахам дегIабоалабарна, социальни-культурни гIишлонаш хьалъярна, паччахьалкхенна кхы эшараш дарна хаданза ахча лоаттадергдолаш йола Iалаьмате дукхача ахчан средстваш вIаштIехьаяха. Толам боллаш 1958 шерара халкъа боахаман план а паччахьалкхен бюджет а кхоачаш яро вай мохк коммунизманга бодача новкъа дIахьалхашка боаккхаргба.

Председателал деш волча депутата В. Т. Лациса йоах, СССР-а Лакхарча Совета депутатий группо Советски Союза Правительствога хаттар дайтад. Цу тIа йоах:

СССР-а Лакхерча Совета депутатий группо теркам тIабахийтаб, Къилбаседаатлантически союза юкъе долхача малхбузерча мехкий печатага хьежача, «Шийла тIом» беш хилар дIахоккхаьа уж гIерташ хилара. Цу гIулакхо герз хьадар сихду ,из иштта хиларах тешал ду царех цхьадолча мехкий паччахьалкхен деятелаша деча кхайкарало а.

Депутаташа Советски правительствогара дех герз дIадаккхарах дола дешаш паччахьалкхенашта юкъе мишта дувцаш латт хайтар.

Хаттара тIа кулгаш яздаь депутаташ ба: **А. Бакулев, П. Быков, С. Камалов, М. Ибрагимов, М. Материкова, В. Гришин, Н. Пузанчиков, Н. Тихонов, П. Тычина.**

В. Т. Лациса депутаташка аьлар, цар хаттар СССР-а Министрий Советага дIа а кхачийтад, сесси йолаш цу хаттара жоп а лургда аьнна.

* * *

Цунца чакхйоал Союза Советои Къамий Советои вIаштIкхийтта яь заседани.

20 декабре сессе ший болх дIахохьоргба.

(ТАСС).

1958 шера СССР халкъан боахам дегIабоалабарна йолча Паччахьалкхен плана хьакъехьара

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхерча Совето **соцам бу:**

1. СССР Министрий Совето союзни республикай Министрий Советашца цхьана кийчъяь йола 1958 шера СССР халкъан боахам дегIабара Паччахьалкхен план палатий Бюджетни комиссешеи Къамий Совета Экономически комиссеси даь хувцамаш а тIехьа къоабалъе.

2. 1958 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабарна йолча Паччахьалкхен планах лаьца палатай Бюджетни комиссейи Къамий Совета Экономически комиссени заключенеш тIа язъьча предложенешкеи замечанешкеи, хIаьта иштта СССР Лакхерча Совета палатай заседанешка депутаташа яьча предложенешкеи замечанешкеи хьожилга а цар хьакъехьа йоаггIаш йола решенеш оттаелга а СССР Министрий Советана тIадилла.

СССР Лакхерча Совета Президиума Председатель
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР Лакхерча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1957 ш. 20 декабре.

1958 шеранна йолча Советски Социалистически Республикай Союза Паччахьалкхен бюджета хьакъехьара

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхерча Совето **соцам бу:**

1 статья. СССР Министрий Совето тIаена 1958 шеранна йола ССР Союза Паччахьалкхен бюджет Союза Советеи Къамий Советеи Бюджетни комиссеша яьча докладех тIаийца хувцамаш а тIехьа чIоагIъе: расходел доходаш 15. 223. 047 эзар сом дукхагIа а йолаш, еррига доходаш 642. 965. 172 эзар соми еррига расходаш 627. 742. 125 эзар соми.

2 статья. 1958 шеранна йолча СССР Паччахьалкхен бюджета тIа паччахьалкхени кооперативнии предприятешкареи организацешкареи хьайоала еррига доходаш 570. 314. 047 эзар сом оттае.

3 статья. Халкъан боахама — еза-йоккхача промышленноста, строительни индустрена, яйгачеи кхачани промышленноста, юрта боахама, транспорта, жилищно-коммунальни боахама, халкъан боахама кхыча доакъошта-финансировани ярга дIайолха еррига расходаш 1958 шеранна йолча СССР Паччахьалкхен бюджета тIа 257. 150. 818 эзар сом оттае.

4 статья. Социально-культурни гIулакхашка-массане а дешача школашка, техникумашка, лакхерча дешара заведенешка, Iилман-тохкама учрежденешка, фабрично-заводской дешара школашка, библиотекашка, клубашка, театрашка, печатага, радиовещанега, просвешенени культурани кхыча гIулакхашка а; больницашка, берий яслешка, санаторешка, унахцIено лораяреи физически культурани кхыча гIулакхашка а; пенсешкеи пособешкеи-дохийта деррига ахча 1958 шеранна йолча СССР Паччахьалкхен бюджета тIа 212. 768. 033 эзар сом оттаде.

5 статья. СССР оборонан Министерствон сметах дода ахча 1958 шеранна йолча Паччахьалкхен бюджета тIа 96. 293. 275 эзар сом оттаде.

6 статья. Паччахьалкхен управленен органаш Iалашъярга дода ахча 1958 шеранна йолча СССР Паччахьалкхен бюджета тIа 11. 962. 901 эзар сом оттаде.

7 статья. 326.354.046 эзар сом доходаши 311. 131. 029 эзар сом расходаши а йолаш, доходаш расходел 15. 223. 047 эзар сом дукхагIа а йолаш 1958 шеранна йола союзни бюджет чIоагIъе.

8 статья. Союзни республикашта йолча паччахьалкхен еррига бюджеташ 319. 732. 907 эзар сом оттае, Союзни республикашта укх тайпара а екъаш: (Эзар сомаш)

Российски Советски Федеративни Социалистически Республика	190.285.048
Украински Советски Социалистически Республика	58.421.285
Белорусски Советски Социалистически Республика	9.650.786
Узбекски Советски Социалистически Республика	8.589.376
Казахски Советски Социалистически Республика	19.596.761
Грузински Советски Социалистически Республика	5.339.467
Азербайджански Советски Социалистически Республика	5.062.167
Литовски Советски Социалистически Республика	3.838.537
Молдавски Советски Социалистически Республика	2.467.058
Латвийски Советски Социалистически Республика	3.813.062
Киргизски Советски Социалистически Республика	2.747.818
Таджикски Советски Социалистически Республика	2.384.280
Армянски Советски Социалистически Республика	2.554.064
Туркменски Советски Социалистически Республика	2.608.844
Эстонски Советски Социалистически Республика	2.374.354.

Ерригсоюзни паччахьалкхен налогашкареи доходашкареи союзни республикай бюджеташка 1958 шера дIачулуш дола ахча еррал чIоагIде:

а) оборота тIара йоаккхача налогах хьакхьачох: РСФСР-на — 31,4 процент, Украински ССР-на — 39,9 процент, Белорусски ССР-на — 54,6 процент, Узбекски ССР-на — 34,2 процент, Казахски ССР-на — 100,0 процент, Грузински ССР-на — 55,3 процент, Азербайджански ССР-на — 60,1 процент, Литовски ССР-на — 76,5 процент, Молдавски ССР-на — 23,6 процент, Латвийски ССР-на — 29,2 процент, Киргизски ССР-на — 77,3 процент, Таджикски ССР-на — 63,7 процент, Армянски ССР-на — 70,4 процентъ, Туркменски ССР-на — 81,2 процент, Эстонски ССР-на — 52,4 процент;

б) бахархошкара йоагIача подоходни налогах хьакхьачох 50 процент, саг йоалайинза а маьре баханза а, цхьалхха цаIаш болаш, кIезига дезал болаш болча СССР гражданашкара йоагIача налогах — 40 процент, СССР халкъа боахам дегIабара Паччахьалкхен заема (1957 шера арахийцача) подписках хьакхьачох — 80 процент;

в) Паччахьалкхен трудовой сберегательни кассаша 1958 шера юхедиса вкладаш Iарах хьахинна паччахьалкхен заемаца леладеча ахчахи 1958 шера Паччахьалкхен чура кхаж уха 3% заем йохкарахи хьакхьачача ахчахи-50 процент.

Колхозашкара йоагIача подоходни налогахи, юртбоахаман налогахи, хьунгара боалача пайдахи хьакхьачар, 1958 шера 1 январе денз дIа, деррига а союзни республикай бюджеташка дIачудала.

1958 шера халкъа боахам дегIабара плано оттадаьча гIулакхашта йола финансировани кхоачашъярна 1958 шера союзни бюджета ахчанцара Казахски ССР-а бюджетана 3 121 811 эзар сом дIадала.

СССР Лакхерча Совета Президиума Председатель
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР Лакхерча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1957 ш. 20 декабре.

Саг йоалаяьнза а маьре баханза а болча нахагареи, цхьаь а кIезига дезал болаш а болча СССР гражданашкареи бераш долча болхлошкареи, гIулакхерча нахагареи, кхыча гражданашкареи, иштта, цхьаь а болаш бераш доацача кхалнахагареи йоахаш йола налогаш йоахаргйоацаш дIаяхарах» СССР Лакхерча Совета Президиума Указ чIоагIдеш дола

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхерча Совето **соцам бу:**

«Саг йоалаянза а маьре баханза а болча нахагареи, цхьаь а кIезига дезал болаш а болча СССР гражданашкареи, бераш долча болхлошкареи, гIулакхерча нахагареи, кхыча гражданашкареи, иштта, цхьаь а болаш бераш доацача кхалнагареи йоахаш йола налогаш йоахаргйоацаш дIаяхарах дола» 1957 шера 18 декабре даьнна СССР Лакхерча Совета Президиума Указ чIоагIде.

СССР Лакхерча Совета Президиума Председатель
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР Лакхерча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1957 шу, 20 декабре.

Тхьога ЯЗДУ

ГIишлонаш хьалъеча бетони аьшкбетони хилийта

Вай Партеси Правительствоси бетони аьшкбетони хьаелга карадерзаде аьнна бола соцам кхоачаш а беш, старогрознефтан нефтепромыслови управленен строительно-монтажни цеха коллективо бетонахи аьшкбетонахи дикка пайда эц.

Бурув теха даьннача скважинаштеи, эксплуатационни вышкаштеи, «СКН-5», «СКН-6» яхача станокаштеи кIаллард йоллача а кхы мел эшача а бетони аьшкбетони йохийт гIишлонашъярхоша.

Цу гIулакхаша индустриальни методаца тоадайт бурув теха даьнна скважинаш. Хьалха ладр йотташ 10—12 ди дакхха дезаш хинна дале, хIанз беррига а болх 3—4 дийнахь чакхбоаккхалу.

ГIишлошъярхой коллективо чуIе деча цIеношка а аьшкбетона конструкци йохийт. Цеха арахьарчарча полигоне дада аьшкбетонах даь уйна кIал дехка гIайбаши, тхов тулла аьшкбетона плиташи, йовкъаш ехка шлакобетона блокаши. ХIанз тIехьарча хана аьшкбетонах герга гIувний гомаш делга а карадерзадаьд. Цу гIулакхо дуккха эзараш кирпишкаш кхойейт. ХIанз бурув теха даьннача скважинашка блокех даь гIувний гомаш увттаду.

ХIанз Шевченкос кулгал деш йолча бригадас Эллипс яхача мачтан кIал екха бетона блокаш елга карадерзадаьд, хIаьта тохкама еш йола лард кердача 1958 шера кийчъяь яргъя.

Цу дерригача гIулакхаша, нефтепромыслови гIишлонашъяра управленен коллектива, укх гарггарча 10—12 шера чуIе цIенош ца тоъаш дола кхоачамбоацараш дIа даха аьнна ССКП ЦК-си Правительствоси баь соцам кхоачашбе, новкъостал ду.

Производстван доккхий толамаш доахаш болх беш ба: бетонщиквй бригадир вола новкъ. Шевченко, бетонщикаш бола Кузнецови, Цебуляки, иштта кхыбараши. Цар хIара денна заданеш 130—157 процент кхоачашъю.

А ТИЩЕНКО.

Дешар—вай заман сийле я

Нохч-ГIалгIай АССР-а Хьехархой институте укх шера дешаш дукха гIалгIайи нохчийи ба. Доккхий декхараш да царна хьалхашка латтараш. Шоай программал совгIа хIанз дукха ха йоацшаш араьнна Коммунистически болхлойи партей машара Манифест а Деклараци а программаца лаьца Iомаеш ба студенташ.

Хьехархой коллектив а студенташ а шоай беррига низ тIабахийта кийчлуш ба Iай хула экзаманаш дика чакхъяхарна а цу бехктокхамерча деноштеи ВЛКСМ-а XIII съезданеи сийленца духьала бахарна а. Дика дешарца а института вахара юкъе дика дакъа лацарца а къаьстта белгалбаьнна ба студенташ: Мальсагов Або, Албогачиева Н., Мальсагов Ахьмад, Хамхоева Лида, Тутаев А., Мамилов А., Дахкильгов И., иштта кхыбараш а.

Дика лел институте художественни самодеятельноста гIулакхаш. ГIалгIай меттала халхар а иллеш а Iомадеш ба студенташ. Царна юкъе белгалбаьнна ба Костоев, Хамхоева Л., иштта кхыбараш.

Института хьехархой чIоагIа раьза ба нохч-гIалгIай студенташта. Студенташа дагакхоаб сийлахь - воккхача В. И. Ленина: «нах дийша боацача мехка коммунизм хьалъейиш яц» яха дешаш.

Тешилга йоалл дIахо йодача хана, а нохч-гIалгIай группа хьалхале лелаеш хургхиларах.

Р. МАРХИЕВА.

Берашка дешийта деза

Советски Iаьдал латта 40 шу дизад. Цу 40 шера доккха хувцамаш хиннад. Вахара эшаш мел дола хIама да хIанз наха. Нагахьа санна хьалха 100 сага юкъе цаI мара дийша саг хиннавеца, хIанз берригаш а дийша ба.

Капиталистически мехкашка баха нах паччахьа Россие наха ийза Iазап увзаш ба. Уж санна дола хIамаш вай мехкарча наха тIера дIадаьнна 40 шу дизад.

ХIанз вай республика юхаметтаоттаяьй. Хозлуш а тоалуш а латт нохч-гIалгIай мохк. Цунга хьажжа болх дика бе а дика деша а декхарийла ба нохчийи гIалгIайи.

Вайна юкъе ба цхьабола «нах» деша а ца дешаш, болх а ца беш доккха зуламашка а баьнна лелаш. Уж санна болча наха собранешка а кхыйолча общественни моттигашка а критика е еза. Наха юкъе хьехаме лекцеш дукхагIа еша еза.

Цхьаболча наха кхалсагага дешийтац. Царна ха деза мишта хала лийннаб хьалха кхалнах. ХIанз кхалсаг маIача сага нийсса хинна хьаэттай-болх бе а деша а йиш йолаш. Дийша йолча кхалсаго ший бокъо лелаю, атта яха хов.

Наьсар-кертерча школе кхоалагIча классе деша ягIа Мальсагова Фатима. ЧIоагIа дика дешаш а оамал дика йолаш а я из йиIиг. Из санна бола кагирхой дукха ба цу школе.

Школера болх дика лелабу директор волча Марзиев Мажита. Дешарах боала пайда бовзийташ лекцеш еш цо даьштеи ноаноштеи юкъе.

ЗАНГИЕВ М.

Республикера керда колхозаш

Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттайича денз духхьал цхьан лоамашкарча районашка йиллай 50 керда колхоз.

ХIанз колхозашка 1958-ча а, тIехьарча а шерашка юрта боахам дикагIа дегIабоагIргболаш перспективни планаш кийчъяь йоалаш латт. Планашца лерхIаш да нах чубаха цIенош хьаделга, хьайбашта помещенеш елга, сомий бешамаши комсаши дукхагIа дIайогIалга, тракгораши юртбоахаман машинаши эцалга.

Веденски района «Карла Маркса» цIерагIча колхозе хьалъергйолаш я кирпични завод, херх хьокха цех, хьалъеш латт шиъ доахан помещени. Цу колхозо хIанзехьа а ийцад 250 бежани 1800 устагIи. Цу района «Фрунзе» цIерагIча колхозе 18 гектара тIа сомий бешамаш дIаегIай, тIайоагIача бIаьстий 2 гектара тIа юллаггйолаш сомий питомник я.

С. ВОРОНИН.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

Главкинопрокато Грозней экранаш тIа хьокха арахийцай керда художественни фильм

ВАЙНА УЛЛУВ»

Кастта!

Грозней экранаш тIа хьажа кердача художественни фильмага «БЕЗАШ ХИЛЧА»

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-41-23, отдел экономики 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ02678 Типография им. 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 8938